

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2024 M. SAUSIO 1 D.–2024 M. BIRŽELIO 30 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ
LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
TEISMŲ PRAKTIKOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
(2024 m. sausio 1 d.–2024 m. birželio 30 d.)

VISUOMENĖS SVEIKATA	5
2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje <i>Doctipharma, C-606/21</i>	5
<i>Dėl vaistininų ir klientų ryšio užmezgimo, siekiant internetu parduoti vaistus, laikymo informacinės visuomenės paslauga.....</i>	<i>5</i>
<i>Dėl draudimo teikti paslaugą, kurią sudaro vaistininų ir klientų ryšių užmezgimas per interneto svetainę dėl nereceptinių vaistų pardavimo iš šių paslaugų užsaisakusių vaistinių svetainių</i>	<i>5</i>
UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS.....	6
Didžiosios kolegijos 2024 m. sausio 16 d. sprendimas byloje <i>Intervyuirasht organ na DAB pri MS (moterys, nukentėjusios nuo smurto šeimoje), C-621/21</i>	6
<i>Dėl priklausymo tam tikrai socialinei grupei kaip konvencinės persekiojimo priežasties</i>	<i>7</i>
<i>Dėl persekiojimo veiksmy ir persekiojimo priežasčių ryšio, kai persekiojimą vykdo nevalstybinis subjektas</i>	<i>8</i>
<i>Dėl didelės žalos sąvokos, apimančios nevalstybinio subjekto keliamą grėsmę.....</i>	<i>8</i>
Didžiosios kolegijos 2024 m. vasario 8 d. sprendimas byloje <i>Bundesrepublik Deutschland (paskesnio prašymo priimtumas), C-216/22</i>	8
<i>Dėl Teisingumo Teismo sprendime pateikto išaiškinimo kaip „naujos informacijos“, vertinant prieglobsčio prašytojo pateiktą paskesnj prieglobsčio prašymą.....</i>	<i>9</i>
<i>Dėl nacionalinio teismo, panaikinusio sprendžiančiosios institucijos sprendimą atmesti paskesnj prašymą kaip nepriimtą, kompetencijos priimti sprendimą dėl šio prašymo, negrąžinant jo nagrinėti</i>	<i>9</i>
2024 m. balandžio 25 d. sprendimas sujungtose bylose <i>NW ir PQ (įslaptinta informacija), C-420/22 ir C-528/22</i>.....	10
<i>Dėl kompetentingų institucijų pareigos patikrinti trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario – ES piliečio – tarpusavio priklausomybės ryšį, kai ketinama panaikinti trečiosios šalies piliečio išduotą leidimą gyventi šalyje arba atsisakyti jį išduoti.....</i>	<i>10</i>
<i>Dėl ribojimo trečiosios šalies piliečiui ar jo atstovui susipažinti su informacija, kurios atskleidimas pakenktų atitinkamos valstybės narės nacionaliniam saugumui, kai tokia informacija remiamasi, grindžiant sprendimą panaikinti ar atsisakyti suteikti leidimą gyventi šalyje</i>	<i>11</i>
<i>Dėl teismo, turinčio patikrinti sprendimo dėl leidimo gyventi šalyje, pagrįsto įslaptinta informacija, teisėtumą, kompetencijos tikrinti šios informacijos įslaptinimo teisėtumą.....</i>	<i>11</i>
2024 m. birželio 11 d. sprendimas byloje <i>Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (moterys, kurių tapatybė susiformavo atsižvelgiant į lyčių lygybės vertybę), C-646/21</i>.....	12
<i>Dėl jaunų moterų, kurių tapatybė susiformavo valstybėje narėje, priskyrimo tam tikrai socialinei grupei</i>	
<i>Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punkto prasme</i>	<i>12</i>
<i>Dėl geriausių vaiko interesų nustatymo.....</i>	<i>13</i>
KONKURENCIJA	13
2024 m. sausio 18 d. sprendimas byloje <i>Lietuvos notarų rūmai ir kt., C-128/21</i>	13
<i>Dėl valstybės narės notarų rūmų nutarimų, kuriais nustatoma notarų atlyginimo dydžių apskaičiavimo tvarka</i>	<i>14</i>
2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje <i>Em akaunt BG, C-438/22</i>.....	14
<i>Dėl atsisakymo taikyti minimalaus advokato užmokesčio dydį, privalomą pagal nacionalinę teisę</i>	<i>15</i>
<i>Dėl nacionalinės teisės nuostatų „teisėtų tikslų“ ir teismo vykdomos kontrolės apimties</i>	<i>15</i>
<i>Dėl teismo pareigos atsisakyti taikyti SESV prieštaraujančias nacionalines nuostatas</i>	<i>15</i>
APMOKESTINIMAS	16
2024 m. sausio 30 d. sprendimas byloje <i>Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie (darbuotojo sukčiavimas), C-442/22</i>	16
<i>Dėl darbdavio pripažinimo atsakingu už jo vardu išrašytoje suklastotoje PVM sąskaitoje faktūroje nurodyto PVM sumokėjimą į valstybės biudžetą atveju, kai šių sąskaitą be jo žinios ir sutikimo išrašė jo darbuotojas....</i>	<i>17</i>
2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje <i>Consortium Remi Group, C-314/22</i>.....	17

<i>Dėl galimybės taikyti naikinamąjį terminą pateikti prašymą grąžinti PVM, susijusį su PVM apmokestinamosios vertės sumažinimu visiško ar dalinio apmokestinamojo asmens išrašytos sąskaitos faktūros neapmokėjimo atveju bei šio termino pradžios momento</i>	18
2024 m. kovo 21 d. sprendimas byloje <i>Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy (patikslinimo galimybė netinkamo tarifo atveju), C-606/22</i>	18
<i>Dėl teisės patikslinti PVM deklaracijas sumažinant mokėtino PVM dydį dėl pritaikyto per didelio šio mokesčio tarifo, kai galutiniams vartotojams už suteiktas paslaugas buvo išduoti tik kasos kvitai, o PVM sąskaitos faktūros jiems nebuvo išrašytos.....</i>	19
2024 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje <i>Finanzamt X (neatlygintinas turto perleidimas), C-207/23</i>.....	20
<i>Dėl prekių, kurių pirkimo PVM buvo atskaitytas ir kurias apmokestinamasis asmuo neatlygintinai perleido kitiems asmenims, savikainą sudarančių elementų.....</i>	20
2024 m. birželio 13 d. sprendimas byloje <i>C (teisminiai likvidatoriai), C-696/22</i>.....	21
<i>Dėl sprendimo panaikinimo atveju, kai nustatoma, jog teisės būti išklaustyta administracinės procedūros metu pažeidimas neturėjo įtakos šios procedūros rezultatui</i>	21
APLINKA.....	21
2024 m. kovo 7 d. sprendimas byloje <i>Roheline Kogukond ir kt., C-234/22</i>	21
<i>Dėl valstybės institucijų teisės atsisakyti atskleisti visuomenei informaciją apie valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamų nuolatinių tyrimų plotų duomenis</i>	22
2024 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje <i>Sweetman, C-301/22</i>	23
<i>Dėl valstybėms narėms tenkančių aplinkos apsaugos pareigų, susijusių su mažo paviršiaus ploto ežerais jų teritorijoje</i>	24
Didžiosios kolegijos 2024 m. birželio 25 d. sprendimas byloje <i>Ilva ir kt., C-626/22</i>.....	25
<i>Dėl pareigos iš anksto įvertinti įrenginio veiklos poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai</i>	26
<i>Dėl įrenginio eksploataavimo leidimo išdavimo ir persvarstymo sąlygų</i>	26
DARBUOTOJŲ MIGRANTŲ SOCIALINĖ APSAUGA	27
2024 m. vasario 22 d. sprendimas byloje <i>Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21</i>	27
<i>Dėl vaiko auginimo laikotarpių, įgytų kitoje valstybėje narėje, įskaitymo apskaičiuojant visiško nedarbingumo pensiją.....</i>	28
ASMENS DUOMENŲ APSAUGA	28
2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje <i>MediaMarktSaturn, C-687/21</i>	28
<i>Dėl duomenų valdytojo įgyvendinamų techninių ir organizacinių priemonių tinkamumo vertinimo</i>	29
<i>Dėl teisės į kompensaciją pagal BDAR 82 straipsnį pobūdžio ir taikymo sąlygų.....</i>	29
Plenarinės sesijos 2024 m. balandžio 30 d. sprendimas byloje <i>La Quadrature du Net ir kt., C-470/21</i>	30
<i>Dėl nacionalinės valdžios institucijos, kuriai pavesta ginti autorių ir gretutines teises nuo pažeidimų internete, galimybės susipažinti su IP adresu susietais tapatybės duomenimis.....</i>	30
EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIAI INVESTICIJŲ FONDAI	31
2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje <i>Eesti Vabariik (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet), C-437/22</i>	31
<i>Dėl galimybės susigrąžinti nepagrįstai išmokėtą paramą ne iš tokios paramos gavėjo, o iš asmenų, kurių sukčiavimas lėmė nepagrįstą paramos išmokėjimą</i>	32
2024 m. balandžio 11 d. sprendimas byloje <i>Baramlay, C-6/23</i>	33
<i>Dėl „atitikties kriterijaus“ ir „įsipareigojimo“ sąvokų aiškinimo ir teisinių pasekmių jų nesilaikant</i>	33
2024 m. balandžio 18 d. sprendimas byloje <i>Kaszamás, C-79/23</i>.....	34
<i>Dėl pažeidimo nustatymo momento ir jo reikšmės, skaičiuojant senaties terminą išmokėtai paramai susigrąžinti.....</i>	35
TRANSPORTAS.....	35

2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje <i>Obshtina Pomorie, C-390/22</i>	35
<i>Dėl kompensacijos už viešųjų paslaugų teikimą (ne)priklausymo nuo lėšų sumos, nustatytos atitinkamos valstybės biudžete, ir vėlesnio šių lėšų pervedimo kompetentingai institucijai</i>	<i>36</i>
<i>Dėl rodiklių, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija už viešųjų paslaugų teikimą, nustatymo ne viešųjų paslaugų sutartyje</i>	<i>37</i>
FINANSŲ RINKŲ PRIEŽIŪRA	38
2024 m. vasario 22 d. sprendimas byloje <i>ABC Projektai, C-661/22</i>	38
<i>Dėl „mokėjimo paslaugos“ reikšmės Direktyvos 2015/2366 prasme ir jos atskyrimo nuo elektroninių pinigų leidimo</i>	<i>39</i>
2024 m. balandžio 18 d. sprendimas byloje <i>Citadeles nekustamie įpašumi, C-22/23</i>	40
<i>Dėl sąvokos „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktį, aiškinimo</i>	<i>40</i>
ELEKTRONINIS PARAŠAS	42
2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje <i>V. B. Trade, C-466/22</i>	42
<i>Dėl kvalifikuotam elektroniniam parašui keliamų reikalavimų ir jo įrodomosios galios</i>	<i>42</i>
TEISĖ KREIPTIS Į TEISMĄ	43
2024 m. sausio 11 d. sprendimas byloje <i>Societatea Civilă Profesională de Avocați Plopeanu & Ionescu, C-252/22</i>	43
<i>Dėl Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies aiškinimo kaip nedraudžiančios teisės subjektą, kuris nėra nevyriausybinė aplinkosaugos organizacija, pripažinti turinčiu locus standi tik privataus intereso pažeidimo atveju</i>	<i>44</i>
<i>Dėl Orhuso konvencijoje numatyto reikalavimo, kad tam tikras teismo procesas nebūtų pernelyg brangus</i>	<i>44</i>

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų apžvalgos. Apžvalgos rengiamos, be kita ko, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Tyrimų ir dokumentacijos direktorato parengtas teismo sprendimų ir nutarčių santraukas. Šis dokumentas yra skirtas tik informuoti ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

VISUOMENĖS SVEIKATA

2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje *Doctipharma*, C-606/21

Žmonėms skirti vaistai – Direktyva 2001/83/EB – 85c straipsnis – Taikymo sritis – Vaistų pardavimas visuomenei nuotoliniu būdu – Žmonėms skirti nereceptiniai vaistai – Asmenys, kuriems leidžiama ar kurie turi teisę parduoti vaistus visuomenei nuotoliniu būdu – Valstybių narių įgaliojimai savo teritorijoje nustatyti visuomenės sveikatos apsaugos sumetimais pateisinamas mažmeninio internetu parduodamų vaistų tiekimo sąlygas – Informacinės visuomenės paslaugos – Direktyva 98/34/EB – Direktyva (ES) 2015/1535 – Vaistininkų ir klientų ryšio užmezgimo, siekiant internetu parduoti vaistus, paslauga

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 98/34/EB¹ ir Direktyvos 2001/83/EB² 85c straipsnio išaiškinimo.

Doctipharma internetu vartotojams pardavinėjo nereceptinius farmacijos produktus ir vaistus. Vaistinių grupių asociacija, manydama, kad nebūdama vaistininku *Doctipharma* teikia su elektronine prekyba vaistais susijusias paslaugas, kreipėsi į teismą prašydama pripažinti interneto svetainę neteisėta, jos veiklą nutraukti ir skirti baudą. Prejudicinio sprendimo prašančiam teismui kilo klausimas, ar *Doctipharma* veikla, vykdoma svetainėje www.doctipharma.fr ir iš jos, turi būti laikoma „informacinės visuomenės paslauga“, ir ar galima uždrausti teikti paslaugą, kurią sudaro vaistininkų ir klientų ryšių užmezgimas per interneto svetainę dėl nereceptinių vaistų pardavimo iš šių paslaugų užsisakiusių vaistinių svetainių.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl vaistininkų ir klientų ryšio užmezgimo, siekiant internetu parduoti vaistus, laikymo informacinės visuomenės paslauga

Teisingumo Teismas priminė, kad atlygi už paslaugą, kurią paslaugų teikėjas suteikė vykdydamas ekonominę veiklą, nebūtinai turi mokėti šią paslaugą gavę asmenys, taigi nėra svarbu, kad paslauga nereceptinį vaistą įsigyjančiam asmeniui teikiama nemokamai, nes dėl jos tarp šios paslaugos teikėjo ir kiekvieno vaistininko, kuris naudojasi šia paslauga, sudaroma atlygintinų paslaugų teikimo sutartis. Nėra svarbu ir tai, kad *Doctipharma* platformoje užsiregistravę vaistininkai mokėjo jai fiksuotą mokestį, arba kad už *Doctipharma* teikiamą paslaugą klientai vaistininkai mokėjo jai mėnesinį abonentinį mokestį ir platformos išskaičiuotą pardavimų sumos procentinę dalį – nagrinėjama paslauga bet kuriuo atveju turi būti laikoma suteikta už atlygį. Be to, *Doctipharma* paslauga teikiama, pirma, individualiu vaistininkų prašymu, kurie, norėdami ja pasinaudoti, turi užsisakyti *Doctipharma* interneto svetainėje, ir, antra, individualiu klientų prašymu, kurie turi susikurti kliento paskyrą, kad galėtų prisijungti prie pasirinktų vaistininkų svetainių ir užsisakyti bei nusipirkti nereceptinius vaistus. Taigi tokia paslauga, kokią teikia *Doctipharma*, turi būti laikoma „informacinės visuomenės paslauga“.

Dėl draudimo teikti paslaugą, kurią sudaro vaistininkų ir klientų ryšių užmezgimas per interneto svetainę dėl nereceptinių vaistų pardavimo iš šių paslaugų užsisakiusių vaistinių svetainių

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės narės teisės aktuose nustatyti draudimą siūlyti parduoti visuomenei nuotoliniu būdu galima tik dėl receptinių vaistų. Be to, tik valstybės narės yra

¹ 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/34/EB, nustatanti informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisykles teikimo tvarką, iš dalies pakeista 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/48/EB.

² 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus, iš dalies pakeista 2011 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/62/ES.

kompetentingos nustatyti fizinius ar juridinius asmenis, kurie turi leidimą arba yra įgalioti nuotoliniu būdu tiekti vaistus visuomenei. Nors valstybės narės gali savo teritorijoje nustatyti sąlygas mažmeniniam vaistų tiekimui visuomenei nuotoliniu būdu, naudojantis informacinės visuomenės paslaugomis, šios sąlygos, anot Teisingumo Teismo išaiškinimo, turi būti pateisinamos „su visuomenės sveikatos apsauga susijusiomis priežastimis“.

Teisingumo Teismas paliko nacionaliniam teismui įvertinti, ar, atsižvelgiant į šios paslaugos, kurią teikiant užmezgami vaistininkų ir klientų ryšiai dėl nereceptinių vaistų pardavimo internetu, savybes, reikia manyti, kad šios paslaugos teikėjas, teikdamas atskirą, su pardavimu nesusijusią paslaugą, tik užmezga pardavėjų ir klientų ryšius, ar vis dėlto šis paslaugų teikėjas turi būti laikomas pačiu pardavimo paslaugos teikėju. Kitaip tariant, reikia nustatyti ne *Doctipharma* teikiamos paslaugos pobūdį (bet kuriuo atveju, tai yra informacinės visuomenės paslauga), o tai, kas – *Doctipharma* ar vaistininkai, kurie naudojami jos teikiama paslauga – parduoda nereceptinius vaistus. Jeigu *Doctipharma* pati turi būti laikoma teikiančia pardavimo paslaugą, tuomet pagal Direktyvos 2001/83 85c straipsnio 1 dalies a punktą nėra kliūčių valstybei narei, kurios teritorijoje ji yra įsisteigusi, šią paslaugą uždrausti. Vis dėlto, jei ši paslauga apima tik pardavėjų ir klientų ryšių užmezgimą, vadinasi, kad *Doctipharma* teikia atskirą, su pardavimu nesusijusią paslaugą, nebūtų galima uždrausti ją teikti, remiantis Direktyvos 2001/83 85c straipsnio 1 dalies a punktu ir motyvuojant tuo, kad *Doctipharma* dalyvavo elektroninėje prekyboje vaistais, neturėdama vaistininko kvalifikacijos.

[Prieiga internete](#)

UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS

Didžiosios kolegijos 2024 m. sausio 16 d. sprendimas byloje *Intervyuirasht organ na DAB pri MS (moterys, nukentėjusios nuo smurto šeimoje)*, C-621/21

Direktyva 2011/95/ES³ – Pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos – Persekiojimo priežastys – Priklausymas tam tikrai socialinei grupei – Nevalstybiniai subjektai – Papildomos apsaugos suteikimo sąlygos – Didelė žala – Smurtas prieš moteris dėl lyties – Smurtas šeimoje – Grasinimas padaryti „nusikaltimą dėl garbės“

Bylos aplinkybės

Pareiškėja pagrindinėje byloje yra kurdų kilmės Turkijos pilietė, kuri pirma teisėtai atvyko į Bulgariją, o vėliau persikėlė į Vokietiją ir ten pateikė prieglobsčio prašymą. Pareiškėja buvo perduota Bulgarijai, kaip atsakingai valstybei nagrinėti pateiktą prieglobsčio prašymą.

Grįsdama savo prieglobsčio prašymą pareiškėja nurodė, kad baiminasi būti nužudyta savo šeimos, nes oficialiai ir vienpusiškai nutraukė santuoką su sutuoktiniu, kuris po priverstinės santuokos, sudarytos jai būnant 16 metų, prieš ją smurtavo. Pareiškėja, be kita ko, pateikė Turkijos generalinei prokuratūrai surašytą skundą dėl savo sutuoktinio, biologinės šeimos ir vyro šeimos veiksmų, taip pat protokolą, kuriame pažymėta apie jos sutuoktinio jai telefonu siųstas žinutes su grasinimais, bei Turkijos teismo sprendimą perkelti ją į moterų, nukentėjusių nuo smurto, prieglaudą, kurioje ji nesijautė saugi.

Kompetentingos Bulgarijos institucijos atsisakė suteikti pareiškėjai prieglobstį. Konstatuota, kad pareiškėjos išvykimo iš Turkijos priežastys, be kita ko, sutuoktinio ir biologinės šeimos narių smurto šeimoje veiksmai arba grasinimai mirtimi, nėra svarbios suteikiant šį statusą, nes jos negali būti susietos nė su viena iš persekiojimo priežasčių; be to, pareiškėja neteigė, kad yra persekiojama dėl savo lyties. Pareiškėjai taip pat nebuvo suteikta papildoma apsauga.

Pareiškėja pateikė paskesnj prieglobsčio prašymą, nurodydama, kad yra persekiojama nevalstybinių subjektų dėl priklausymo „tam tikrai socialinei grupei“, t. y. moterims, nukentėjusioms nuo smurto šeimoje, ir moterims, kurios galėtų nukentėti nuo „nusikaltimų dėl garbės“. Ji tvirtino, kad Turkijos valstybė negali jos apginti nuo šių nevalstybinių subjektų, ir nurodė, kad, grąžinus ją į Turkiją, ji taptų

³ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų.

„nusikaltimo dėl garbės“ auka arba būtų priversta sudaryti santuoką, taigi būtų pažeisti EŽTK 2 ir 3 straipsniai. Grįsdama šį prašymą pareiškėja kaip naują įrodymą pateikė baudžiamąsias bylas nagrinėjančio Turkijos teismo nuosprendį, kuriuo jos buvusiam sutuoktiniui skirta penkių mėnesių laisvės atėmimo bausmė už grasinimus jai (šios bausmės vykdymas buvo atidėtas penkeriems metams). Pareiškėja taip pat pridėjo 2021 m. laikraščio „Deutsche Welle“ straipsnius, kuriuose pasakojama apie moterų smurtines mirtis Turkijoje. Kaip naują aplinkybę pareiškėja nurodė ir tai, kad 2021 m. kovo mėn. Turkijos Respublika pasitraukė iš Stambulo konvencijos⁴.

Skundą atsisakyti nagrinėti pareiškėjos paskesnj prieglobsčio prašymą nagrinėjančiam Bulgarijos teismui kilo klausimas, ar norint konstatuoti moters, kuri nukentėjo nuo tokio smurto, priklausymą prie tam tikros socialinės grupės, kaip Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytą persekiojimo priežastį, pakanka biologinės ar socialinės lyties ir ar persekiojimo veiksmai, įskaitant smurtą šeimoje, gali turėti lemiamą reikšmę nustatant šios grupės matomumą visuomenėje. Minėtas teismas taip pat abejojo, ar tokiais aplinkybėmis reikia atsižvelgti į CEDAW⁵ ir Stambulo konvenciją, nors Bulgarijos Respublika nėra šios konvencijos šalis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl priklausymo tam tikrai socialinei grupei kaip konvencinės persekiojimo priežasties

Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad aiškinant Direktyvą 2011/95/ES, be kita ko, jos 10 straipsnio 1 dalies d punktą turi būti atsižvelgiama į CEDAW ir Stambulo konvenciją, net jei kai kurios valstybės narės, įskaitant Bulgarijos Respubliką, pastarosios konvencijos neratifikavo.

Dėl priklausymo tam tikrai socialinei grupei kaip persekiojimo priežasties Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punkto pirmą pastraipą grupė laikoma „tam tikra socialine grupe“, jei įvykdytos dvi kumuliacinės sąlygos. Pirmą, grupės nariai turi turėti bent vieną iš trijų toliau nurodytų identifikavimo požymių, t. y. tas pačias „prigimtinės savybes“ ar „bendrą istoriją, kurios negalima pakeisti“, arba „tas pačias savybes ar įsitikinimus, kurie yra tokie svarbūs <...> asmens tapatumui ar sąžinei, kad jis neturėtų būti verčiamas jų atsisakyti“. Antra, ši grupė turi turėti „individualų tapatumą“ kilmės šalyje, „nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią“.

Teisingumo Teismas sprendė, kad visos moterys gali būti laikomos priklausančiomis socialinei grupei, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punktą, jeigu nustatyta, kad savo kilmės šalyje jos dėl lyties patiria fizinį ar psichologinį smurtą, įskaitant seksualinį smurtą ir smurtą šeimoje. Moterys, atsisakančios sudaryti priverstinę santuoką visuomenėje, kurioje tokia praktika gali būti laikoma socialine norma, arba nepaisančios tokios normos ir nutraukiančios šią santuoką, gali būti laikomos priklausančiomis prie individualų tapatumą kilmės šalyje turinčios socialinės grupės, jeigu dėl tokio elgesio jos yra smerkiamos ir atstumiamos jas supančios visuomenės, o tai lemia socialinę atskirtį arba smurtą.

Vertindama priklausymu tam tikrai socialinei grupei grindžiamą tarptautinės apsaugos prašymą, pasak ESTT, atitinkama valstybė narė turi patikrinti, ar asmuo, kuris remiasi šia persekiojimo priežastimi, „pagrįstai bijo“ būti persekiojamas kilmės šalyje dėl šio priklausymo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą. Šiuo tikslu reikia rinkti informaciją apie kilmės šalį, kuri yra svarbi nagrinėjant moterų prašymus suteikti pabėgėlio statusą, pavyzdžiui, apie moterų teisinę padėtį, jų politines, ekonomines ir socialines teises, šalies kultūrinius ir socialinius papročius ir jų nesilaikymo pasekmes, žalingos tradicinės praktikos plitimą, smurto prieš moteris, apie kurį pranešta, mastą ir formas, joms prieinamas gynybos priemonės, sankcijas smurtaujantiems asmenims, taip pat riziką, kuri, pateikus tokį prašymą, kyla į savo kilmės šalį grįžtančiai moteriai.

⁴ 2011 m. gegužės 11 d. Stambule priimta Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo. Šią konvenciją Europos Sąjunga pasirašė 2017 m. birželio 13 d., patvirtino 2023 m. birželio 1 d. Tarybos sprendimu (ES) 2023/1076. Konvencija Sąjungoje įsigaliojo 2023 m. spalio 1 d.

⁵ 1979 m. gruodžio 18 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimta ir 1981 m. rugsėjo 3 d. įsigaliojusi Konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims. Šios konvencijos dalyvės yra visos ES valstybės narės.

Dėl persekiojimo veiksmy ir persekiojimo priežasčių ryšio, kai persekiojimą vykdo nevalstybinis subjektas

Pagal Direktyvos 2011/95 9 straipsnio 3 dalį tam, kad būtų pripažintas pabėgėlio statusas, turi būti nustatytas ryšys arba tarp šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nurodytų persekiojimo priežasčių ir persekiojimo veiksmy, arba tarp šių persekiojimo priežasčių ir „apsaugos teikėjų“ apsaugos nebuvimo nuo „nevalstybinių subjektų“ persekiojimo veiksmy.

Teisingumo Teismas laikėsi pozicijos, kad kai persekiojimo veiksmą vykdo nevalstybinis subjektas, Direktyvos 2011/95 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta sąlyga laikoma įvykdyta, jei šis veiksmas grindžiamas viena iš šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nurodytų persekiojimo priežasčių, net jei apsaugos nebuvimas nepagrįstas šiomis priežastimis. Ši sąlyga taip pat turi būti laikoma įvykdyta, jeigu apsaugos nebuvimas grindžiamas viena iš pastarojoje nuostatoje nurodytų persekiojimo priežasčių, net jei nevalstybinio subjekto vykdomas persekiojimas nepagrįstas šiomis priežastimis. Toks aiškinimas, pasak ESTT, atitinka Direktyvos 2011/95 tikslus, t. y. užtikrinti didesnę pabėgėlių apsaugą ir nustatyti visus asmenis, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos.

Dėl didelės žalos sąvokos, apimančios nevalstybinio subjekto keliamą grėsmę

Papildomą apsaugą gali gauti bet kuris trečiosios šalies pilietis, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad, jeigu būtų grąžintas į savo kilmės šalį, jam kiltų realus pavojus patirti Direktyvos 2011/95/ES 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą, ir kuris negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsauga. „Didelė žala“ laikoma „mirties bausmė arba egzekucija“ ir „prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žemina[mas] elgesys arba baudimas kilmės šalyje“. Teisingumo Teismas pastebėjo, kad šiose nuostatose nedaroma jokio skirtumo pagal tai, ar žalą padarė valstybės institucija, ar nevalstybinis subjektas.

ESTT laikėsi pozicijos, kad jeigu moteriai kyla realus pavojus būti nužudytai jos šeimos narių dėl tariamo nusižengimo kultūrinėms, religinėms ar tradicinėms normoms, tokia didelė žala turi būti laikoma „egzekucija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95/ES 15 straipsnio a punktą. O jeigu dėl smurto veiksmy, kuriuos gali patirti dėl tariamo nusižengimo kultūrinėms, religinėms ar tradicinėms normoms, moteris gali ir nenumirti, tokie veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas, kaip tai suprantama pagal to paties straipsnio b punktą.

[Prieiga internete](#)

Didžiosios kolegijos 2024 m. vasario 8 d. sprendimas byloje *Bundesrepublik Deutschland (paskesnio prašymo priimtinumas)*, C-216/22

Tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendra tvarka – Paskesnis prašymas – Tokio prašymo atmetimo kaip nepriimtino sąlygos – Sąvoka „nauja informacija arba naujos faktinės aplinkybės“ – Teisingumo Teismo sprendimas dėl Sąjungos teisės išaiškinimo – Direktyva 2013/32/ES⁶ – Teisė į veiksmingą teisinę gynybą – Nacionalinio teismo jurisdikcija nagrinėti tokį prašymą iš esmės tuo atveju, kai sprendimas atmesti prašymą kaip nepriimtina yra neteisėtas – Procedūrinės garantijos

Bylos aplinkybės

Į Vokietiją iš Sirijos atvykęs pareiškėjas pateikė prieglobsčio prašymą. Pareiškėjas teigė bijantis pakartotinai būti pašauktas į karo tarnybą, o už atsisakymą vykdyti karo prievolę jam grėsė įkalinimas. Tarnyba suteikė pareiškėjui papildomą apsaugą, tačiau atsisakė suteikti pabėgėlio statusą. Šio sprendimo pareiškėjas neskundė.

Vėliau pareiškėjas pateikė paskesnį prieglobsčio prašymą, iš esmės teigdamas, kad dėl Teisingumo Teismo 2020 m. lapkričio 19 d. pateikto išaiškinimo byloje *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (C-238/19, EU:C:2020:945)* „pasikeitė jo teisinė padėtis“, kaip tai suprantama pagal nacionalines

⁶ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos.

nuostatas, todėl sprendžiančioji institucija turėjo iš esmės išnagrinėti jo paskesnį prašymą. Šis pakeitimas atsirado dėl to, kad nurodytame ESTT sprendime buvo numatytas prieglobsčio prašytojams palankesnis su įrodinėjimo pareiga susijusių taisyklių aiškinimas nei tas, kuris nacionalinių teismų praktikoje buvo taikomas tokiems prašytojams, pabėgusiems iš savo šalies, kad išvengtų karinių pareigų. Pareiškėjo prašymas buvo atmestas kaip nepriimtinas, todėl jis kreipėsi į teismą.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Vokietijos teismas pažymėjo, kad remiantis vyraujančia nacionalinių teismų praktika, „teisinės padėties“ pasikeitimo sąvoka iš principo gali apimti tik taikytinų nuostatų pasikeitimą, o ne teismo (kaip antai Teisingumo Teismo) sprendimą; iš tiesų teismo sprendimu tik aiškinamos ir taikomos atitinkamos nuostatos, galiojusios sprendimo dėl ankstesnio prašymo priėmimo momentu, jų nekeičiant. Taigi, teismui kilo klausimas dėl tokio nacionalinės teisės aiškinimo suderinamumo su Sąjungos teise, nes taip apskritai atsisakoma pripažinti, kad Teisingumo Teismo sprendimas gali pakeisti „teisinę padėtį“ ir taip pateisinti proceso atnaujinimą pateikto paskesnio prašymo atveju. Taip pat teismui kilo abejonė, ar nacionalinės teisės normos, pagal kurias teismas, jeigu mano, kad paskesnis prašymas atmestas klaidingai, gali tik panaikinti sprendimą dėl nepriimtimumo ir grąžinti šį prašymą kompetentingai institucijai, kad ši priimtų naują sprendimą, suderinamos su Direktyvoje 2013/32/ES numatyta teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir su šios direktyvos tikslu, kad sprendimai dėl tarptautinės apsaugos prašymų būtų priimami kuo greičiau.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl Teisingumo Teismo sprendime pateikto išaiškinimo kaip „naujos informacijos“, vertinant prieglobsčio prašytojo pateiktą paskesnį prieglobsčio prašymą

Pirmiausia Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atvejai, kai pagal Direktyvą 2013/32/ES paskesnis prašymas turi būti laikomas priimtiniu, turi būti aiškinami plačiai. ESTT laikėsi pozicijos, kad Teisingumo Teismo sprendimas gali patekti į sąvoką „nauja informacija“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 33 straipsnio 2 dalies d punktą ir 40 straipsnio 2 ir 3 dalis, neatsižvelgiant į tai, ar minėtas Teisingumo Teismo sprendimas priimtas prieš priimant sprendimą dėl ankstesnio prašymo, ar po jo priėmimo, ar minėtame Teisingumo Teismo sprendime konstatuojama, kad nacionalinė nuostata, kuria buvo grindžiamas šis sprendimas, yra nesuderinama su Sąjungos teise, ir ar apsiribojama Sąjungos teisės, įskaitant jau galiojusią minėto sprendimo priėmimo metu, aiškinimu. Pasak ESTT, aiškinimas, kad Teisingumo Teismo sprendimas gali būti pripažįstamas nauja informacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies d punktą ir 40 straipsnio 2 ir 3 dalis, tik jeigu konstatuojama, kad nacionalinės teisės nuostata, kuria remiantis buvo priimtas sprendimas dėl ankstesnio prašymo, yra nesuderinama su Sąjungos teise, pakenktų ne tik tarptautinės apsaugos prašytojui pripažintos teisės, įtvirtintos Chartijos 18 straipsnyje, veiksmingumui, bet ir būtų neatsižvelgiama į prejudicinių sprendimų *erga omnes* poveikį ir SESV 267 straipsnyje numatytos procedūros pobūdį, taip pat jos tikslą užtikrinti vienodą Sąjungos teisės aiškinimą. Toks aiškinimas leidžia prašytojui grindžiant paskesnį prašymą remtis argumentu, kad jo ankstesnis prašymas buvo atmestas pažeidžiant Teisingumo Teismo sprendimą, nes nagrinėjant ankstesnį prašymą toks argumentas teoriškai negalėjo būti pateiktas.

Vis dėlto ESTT pažymėjo, kad tam, jog paskesnis prašymas būtų priimtinas, pagal Direktyvos 2013/32 40 straipsnio 3 dalį dar reikia, kad dėl naujos informacijos ar faktinių aplinkybių „labai padidėja tikimybė, kad prašytojas gali būti priskirtas prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal Direktyvą 2011/95/ES. Kai prašytojas remiasi Teisingumo Teismo sprendimu kaip nauja informacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalį ir 40 straipsnio 2 ir 3 dalis, dėl tokios sąlygos paskesnis prašymas turi būti nagrinėjamas iš esmės tik tais atvejais, kai tame Teisingumo Teismo sprendime pateiktas Sąjungos teisės išaiškinimas atrodo reikšmingas vertinant šio prašymo pagrįstumą.

Dėl nacionalinio teismo, panaikinusio sprendžiančiosios institucijos sprendimą atmesti paskesnį prašymą kaip nepriimtina, kompetencijos priimti sprendimą dėl šio prašymo, negrąžinant jo nagrinėti

Teisingumo teismas laikėsi pozicijos, kad kiekviena valstybė narė turi nuspręsti, ar teismas, kuris panaikino sprendimą dėl paskesnio prašymo nepriimtimumo, gali patenkinti šį prašymą arba jį atmesti remdamasis kitu motyvu, ar, priešingai, turi perduoti minėtą prašymą sprendžiančiajai institucijai, kad ši

į jį iš naujo išnagrinėtų; vis dėlto pastaruoju atveju ši institucija privalo laikytis tokio teismo sprendimo ir jį pagrindžiančių motyvų.

Taip pat Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad, sprendžiančiai institucijai nerengiant Direktyvos 2013/32 14 straipsnyje numatyto asmeninio pokalbio, šiame procedūros etape teisės būti išklausytam veiksmingumą galima užtikrinti tik tuo atveju, kai toks pokalbis vykdomas teisme, nagrinėjančiame skundą dėl šios institucijos priimto sprendimo dėl nepriimtumo, laikantis visų Direktyvoje 2013/32 numatytų sąlygų. Tokio pokalbio galima atsisakyti, kai teismas, remdamasis turimais įrodymais, gali priimti teigiamą sprendimą dėl pabėgėlio statuso.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 25 d. sprendimas sujungtose bylose *NW ir PQ (įslaptinta informacija)*, C-420/22 ir C-528/22

Europos Sąjungos pilietybė – SESV 20 straipsnis – Sąjungos pilietis, kuris niekada nepasinaudojo judėjimo laisve – Sąjungos piliečio šeimos nario gyvenimas šalyje – Grėsmė nacionaliniam saugumui – Specializuotų nacionalinių institucijų nuomonė – Motyvavimas – Galimybė susipažinti su byla

Bylos aplinkybės

Byloje C-420/22 pareiškėjas yra teisėtai Vengrijoje gyvenantis su Vengrijos piliete susituokęs trečiosios šalies pilietis. Šeima augina vaiką, turintį Vengrijos pilietybę.

Byloje C-528/22 pareiškėjas yra kaip profesionalus futbolo žaidėjas į Vengriją teisėtai atvykęs ir nuo to laiko teisėtai toje valstybėje gyvenantis trečiosios šalies pilietis. Jis gyvena su partnere ir dviem vaikais, kurie visi yra Vengrijos piliečiai. Pareiškėjas nuolat gyvena su vaikais ir dažniausiai faktiškai juos prižiūri. Jis turi glaudų emocinį ryšį ir priklausomumo santykį su vaikais, nuo gimimo nuolat jais rūpinasi.

Abiejų pareiškėjų atžvilgiu savo nemotyvuotose nuomonėse Vengrijos Konstitucijos apsaugos tarnyba pateikė vertinimą, kad šių asmenų gyvenimas Vengrijoje kelia grėsmę nacionalinio saugumo interesams. Ši specializuota įstaiga duomenis, kuriais ji rėmėsi pateikdama šias nuomones, pripažino įslaptinta informacija. Vidaus reikalų ministras, kaip antrosios pakopos specializuota institucija, minėtas nuomones patvirtino. Tuomet pirmosios pakopos migracijos institucija atmetė pareiškėjų prašymus išduoti jiems tam tikrus gyvenimo valstybėje leidimus, o tuos sprendimus patvirtino Užsieniečių policijos direkcija, nurodydama, kad pagal Vengrijos teisės aktus ji negali nukrypti nuo Vidaus reikalų ministerijos nuomonės, todėl privalo atmesti pareiškėjų prašymus, neatsižvelgdama į pareiškėjų asmeninę padėtį.

Ginčą nagrinėjusiam teismui kilo abejonių dėl SESV 20 straipsnio aiškinimo, kiek jis susijęs su trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario, turinčio ES pilietybę ir nepasinaudojusio teise laisvai judėti, tarpusavio priklausomumo ryšio vertinimo leidimo gyventi kontekste. Taip pat šiam teismui kilo tam tikrų klausimų, susijusių su tokiose bylose pateikiamos įslaptintos informacijos naudojimu.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl kompetentingų institucijų pareigos patikrinti trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario – ES piliečio – tarpusavio priklausomybės ryšį, kai ketinama panaikinti trečiosios šalies piliečio išduotą leidimą gyventi šalyje arba atsisakyti jį išduoti

Teisingumo Teismas nurodė, kad labai specifinėse situacijose SESV 20 straipsniu ne tik užkertamas kelias išsiųsti trečiosios šalies pilietį, bet ir įpareigojama suteikti jam teisę gyventi šalyje. Vadinas, šiuo straipsniu galima remtis ne tik dėl sprendimų, kuriais trečiosios šalies piliečiui nustatoma pareiga išvykti iš atitinkamos valstybės narės teritorijos, bet ir dėl sprendimų, kuriais leidimas gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui panaikinamas arba atsisakoma jį išduoti.

Vis dėlto trečiosios šalies pilietis gali reikalauti pripažinti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį tik tuo atveju, jei, nesuteikus tokios teisės gyventi šalyje, tiek jis, tiek Sąjungos pilietis, jo šeimos narys, dėl egzistuojančio priklausomumo ryšio būtų priversti išvykti iš Sąjungos teritorijos, todėl tokios išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimas galimas tik tuomet, kai trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, neatitinka sąlygų, nustatytų tam, kad remiantis kitomis nuostatomis, visų pirma

taikytinomis nacionalinės teisės nuostatomis, jam būtų suteikta teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis.

Teisingumo Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad kai nacionalinės valdžios institucijos pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus ketina panaikinti trečiosios šalies piliečiui, apie kurio šeimos ryšius su Sąjungos piliečiu joms žinoma, išduotą leidimą gyventi šalyje arba atsisakyti jį išduoti, jos turi įsitikinti, prireikus surinkusios šiuo tikslu reikalingą informaciją, kad dėl sprendimo, kurį jos priims, šis Sąjungos pilietis faktiškai nebus priverstas išvykti iš visos Sąjungos teritorijos. Šiuo tikslu šios institucijos visų pirma turi patikrinti, ar atitinkamas asmenis sieja priklausomybės ryšiai. Taigi, kai minėtos valdžios institucijos turi informacijos apie atitinkamo trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio šeimos ryšių buvimą, aplinkybę, kad šis trečiosios šalies pilietis nepateikė SESV 20 straipsniu aiškiai grindžiamo prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje ir kad jis konkrečiai nesirėmė šiuo straipsniu tose pačiose institucijose, negali atleisti šių institucijų nuo pareigos atlikti tokį patikrinimą.

Dėl ribojimo trečiosios šalies piliečiui ar jo atstovui susipažinti su informacija, kurios atskleidimas pakenktų atitinkamos valstybės narės nacionaliniam saugumui, kai tokia informacija remiamasi, grindžiant sprendimą panaikinti ar atsisakyti suteikti leidimą gyventi šalyje

Sąjungos teisėje nėra specialios taisyklės, apibrėžiančios susipažinimo su procedūros dėl teisės gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį bylos medžiaga tvarką, todėl konkreti šiuo tikslu nustatyta procedūrų tvarka, pasak ESTT, turi būti nustatyta kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje, neperžengiant iš šiame sprendime primintų principų ir teisės kylančių ribų.

Teisingumo Teismas laikėsi pozicijos, kad nors valstybėms narėms leidžiama, ypač kai to reikalauja nacionalinis saugumas, nesuteikti atitinkamam asmeniui tiesioginės prieigos prie visos jo bylos, susijusios su SESV 20 straipsnio pagrindu vykdoma procedūra, medžiagos, jos negali nepažeisdamos veiksmingumo principo, teisės į gerą administravimą ir teisės į veiksmingą teisinę gynybą taikyti sąlygų, dėl kurių šis asmuo atsidurtų tokioje situacijoje, kai nei jis pats, nei jo patarėjas neturėtų galimybės faktiškai susipažinti – prireikus vykdant specialią nacionaliniam saugumui užtikrinti skirtą procedūrą – su lemiamą reikšmę šioje byloje turinčiais duomenimis.

Pasisakydamas dėl vertinimo, kad atitinkamo asmens teisę į gynybą pakankamai užtikrina jurisdikciją turinčio teismo galimybė susipažinti su bylomis, Teisingumo Teismas pabrėžė, jog tokia galimybė negalima pakeisti atitinkamo asmens ar jo patarėjo teisės klausimais teisės susipažinti su šioje byloje esančia informacija. Teisės į gynybą užtikrinimas per teismo procesą reiškia, kad atitinkamas asmuo, prireikus per patarėją, gali ginti savo interesus išreišdamas savo požiūrį dėl šios informacijos.

Dėl teismo, turinčio patikrinti sprendimo dėl leidimo gyventi šalyje, pagrįsto įslaptinta informacija, teisėtumą, kompetencijos tikrinti šios informacijos įslaptinimo teisėtumą

Nacionalinės teisės aktuose numatytos taisyklės, susijusios su informacijos įslaptinimu ir išslaptinimu, nėra suderintos Sąjungos teisės aktu. Sąjungos teisėje nėra nuostatų, kuriose būtų tiksliai apibrėžti įgaliojimai, kuriuos turi turėti kompetentingas nacionalinis teismas, nagrinėdamas skundą dėl sprendimo dėl teisės gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį. Vis dėlto, anot ESTT, šie įgaliojimai turi būti apibrėžti nacionalinės teisės aktuose, visų pirma laikantis Chartijos 47 straipsnio.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Chartijos 47 straipsnį, siejant jį su SESV 20 straipsniu, nereikalaujama, kad teismas, turintis patikrinti sprendimo dėl leidimo gyventi šalyje, pagrįsto įslaptinta informacija, teisėtumą pagal SESV 20 straipsnį, turėtų kompetenciją tikrinti šios informacijos įslaptinimo teisėtumą ir leisti atitinkamam asmeniui susipažinti su visa minėta informacija, jeigu jis konstatuoja, kad toks įslaptinimas neteisėtas, arba su tos pačios informacijos esme, jeigu jis konstatuoja, kad toks įslaptinimas teisėtas. Tačiau, siekdamas užtikrinti pagarbą šio asmens teisei į gynybą, teismas prireikus turi imtis reikiamų veiksmų dėl bet kokių kompetentingų institucijų sprendimo nepranešti visų ar dalies šio sprendimo motyvų ir su jais susijusių įrodymų.

[Prieiga internete](#)

2024 m. birželio 11 d. sprendimas byloje *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (moterys, kurių tapatybė susiformavo atsižvelgiant į lyčių lygybės vertybę)*, C-646/21

Pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos – Persekiojimo priežastys – Priklausymas tam tikrai socialinei grupei – Individualus faktų ir aplinkybių vertinimas – Geriausi vaiko interesai – Nepilnametės trečiosios šalies pilietės, kurių tapatybė dėl gyvenimo valstybėje narėje susiformuoja atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę

Bylos aplinkybės

Pagrindinėje byloje pareiškėjos yra Irako pilietės, kurios būdamos 10 ir 12 metų, su tėvais atvyko į Nyderlandus, pateikė ten prieglobsčio prašymus ir nuo tada nepertraukiamai gyveno toje šalyje. Po trijų metų nuo pareiškėjų atvykimo sprendimai atmesti prieglobsčio prašymus įsigaliojo. Dar po dviejų metų buvo atmesti jų paskesni prieglobsčio prašymai.

Ginčydamos sprendimus atmesti prieglobsčio prašymus, pareiškėjos nurodė, kad dėl savo ilgalaikio gyvenimo Nyderlanduose perėmė bendraamžių normas, vertybes, elgesį ir taip „suvakarėjo“. Dėl šios priežasties jos, kaip jaunos moterys, mano galinčios pačios priimti sprendimus dėl savo egzistencijos ir ateities kūrimo, visų pirma kiek tai susiję su jų santykiais su vyriškos lyties asmenimis, santuoka, studijomis, darbu, taip pat jų politinių bei religinių pažiūrų laikymusi ir reiškimu. Atitinkamai pareiškėjos baiminasi, kad grįžus į Iraką jos bus persekiojamos dėl Nyderlanduose susiformavusios tapatybės, nes priėmė kitokias nei jų kilmės šalyje normas, vertybes, tapusias tokiais svarbiomis jų tapatumui ir sąžinei, kad negalėtų jų atsisakyti. Taigi, pareiškėjos teigia priklausančios „tam tikrai socialinei grupei“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punktą.

Ginčą nagrinėjusiam teismui kilo abejonių, pirma, dėl sąvokos „priklausymas tam tikrai socialinei grupei“ aiškinimo. Teismui taip pat kilo klausimas, kaip vykstant tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo procedūrai turi būti atsižvelgiama į geriausius vaiko interesus, užtikrinamus pagal Chartijos 24 straipsnio 2 dalį, nes Sąjungos teisėje nėra jokios informacijos apie tai, kaip nustatyti šiuos interesus.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl jaunų moterų, kurių tapatybė susiformavo valstybėje narėje, priskyrimo tam tikrai socialinei grupei Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punkto prasme

Teisingumo Teismas nurodė, kad faktiškas moters tapatybės susiformavimas atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę, kiek tai susiję su noru naudotis šia lygybe kasdieniame gyvenime, reiškia galimybę laisvai pasirinkti, kaip gyventi, be kita ko, kiek tai susiję su išsilavinimu ir profesine karjera, veiklos viešojoje sferoje apimtimi ir pobūdžiu, galimybe pasiekti ekonominę nepriklausomybę dirbant ne namuose, sprendimu, ar gyventi vienam, ar su šeima, ir laisvu partnerio pasirinkimu; šie pasirinkimai yra esminiai asmens tapatumui. Šiomis aplinkybėmis faktiškas trečiosios valstybės pilietės tapatybės susiformavimas atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę gali būti laikomas „savybe ar įsitikinimais, kurie yra tokie svarbūs asmens tapatumui ar sąžinei, kad jis neturėtų būti verčiamas jų atsisakyti“. Be to, tai, kad jaunos trečiosios šalies pilietės priimančiojoje valstybėje narėje gyveno gyvenimo etapu, per kurį susiformuoja asmens tapatybė, ir kad joms gyvenant toje šalyje jų tapatybė faktiškai susiformavo atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę, anot ESTT, gali būti laikoma „bendra istorija, kurios negalima pakeisti“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punkto pirmos pastraipos pirmą įtrauką.

Teisingumo Teismas darė išvadą, kad moterys, įskaitant nepilnametes, kurių bendra savybė yra tai, kad jų tapatybė, joms gyvenant valstybėje narėje, faktiškai susiformavo atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę, pagal tai, kokios yra kilmės šalyje vyraujančios sąlygos, gali būti laikomos priklausančiomis prie „tam tikros socialinės grupės“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies d punktą.

Šiame kontekste atkreiptas dėmesys, kad kompetentinga nacionalinė institucija turi įsitikinti, jog savybė, susijusi su priklausymu prie tam tikros socialinės grupės, atitinkamam asmeniui priskiriama jo kilmės šalyje, net jei šis asmuo iš tikrųjų tokios savybės neturi. Be to, siekiant pripažinti, jog egzistuoja

persekiojimo priežastis, visiškai nereikia, kad faktiškas šių moterų tapatybės susiformavimas atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę būtų politinio ar religinio pobūdžio. Prireikus toks tapatybės susiformavimas taip pat gali būti vertinamas kaip persekiojimo dėl religijos ar politinių pažiūrų priežastis.

Nacionalinis teismas, anot ESTT, turi patikrinti, ar pareiškėjų pagrindinėje byloje tapatybė faktiškai susiformavo atsižvelgiant į pagrindinę moterų ir vyrų lygybės vertybę, kaip tai apibūdinta šiame prejudiciniame sprendime, ir jos nori ja naudotis kasdieniame gyvenime, todėl ši vertybė yra neatsiejama jų tapatybės dalis, ir ar dėl to jas supanti visuomenė kilmės šalyje suvoktų jas kaip kitokias. Šiuo atveju nereikia atsižvelgti į aplinkybę, kad kilmės šalyje joms gali nekilti realios persekiojimo dėl tokio tapatybės susiformavimo grėsmės, jeigu jos susilaikys nuo jos reiškimo.

Dėl geriausių vaiko interesų nustatymo

Teisingumo Teismas nurodė, kad Chartijos 24 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kompetentingai nacionalinei institucijai atliekant individualų vertinimą draudžiama priimti sprendimą dėl nepilnamečio pateikto tarptautinės apsaugos prašymo, aiškiai nenustačius geriausių šio nepilnamečio interesų. Pasak ESTT, vykstant tarptautinės apsaugos procedūrai, valstybės narės turi atsižvelgti į nepilnamečio nuomonę pagal jo amžių ir brandą. Be to, valstybės narės nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti atvejus, kai nepilnamečiui suteikiama asmeninio pokalbio galimybė. Kai tokia galimybė suteikiama nepilnamečiui, valstybės narės turi užtikrinti, kad toks pokalbis vyktų vaikams tinkamu būdu. Šiomis aplinkybėmis kompetentingos nacionalinės institucijos turi turėti galimybę tartis su ekspertais konkrečių sričių klausimais, be kita ko, susijusiais su vaikais.

[Prieiga internete](#)

KONKURENCIJA

2024 m. sausio 18 d. sprendimas byloje *Lietuvos notarų rūmai ir kt., C-128/21*

SESV 101 straipsnis – Sąvokos „įmonė“ ir „įmonių asociacijų sprendimai“ – Valstybės narės notarų rūmų nutarimai, kuriais nustatoma notarų atlyginimo dydžių apskaičiavimo tvarka – Ribojimas pagal tikslą – Draudimas – Pateisinimo nebuvimas – Bauda – Skyrimas įmonių asociacijai ir jos nariams – Pažeidėjas

Bylos aplinkybės

2018 m. balandžio 26 d. nutarimu Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) konstatavo, kad Notarų rūmai ir notariai, kurie yra šių Notarų rūmų prezidiumo nariai, pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą, taip pat SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą, ir skyrė jiems baudas. Šiame nutarime Konkurencijos taryba nurodė, kad Notarų rūmų prezidiumas nutarimais priėmė taisykles, kuriose išaiškinta, kaip notariai turi skaičiuoti atlyginimą, imamą už:

- hipotekos (įkeitimo) sandorių tvirtinimą ir vykdomųjų įrašų atlikimą tais atvejais, kai sandorio šalys nenurodo įkeičiamo objekto vertės, taip pat tais atvejais, kai vienu hipotekos sandoriu įkeičiami keli nekilnojamieji daiktai;
- notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas ir technines paslaugas tais atvejais, kai viena sutartimi nustatomas servitutas keliems nekilnojamiesiems daiktams;
- mainų sutarties patvirtinimą tais atvejais, kai viena sutartimi mainomos kelių daiktų dalys.

Tie nutarimai (toliau – Išaiškinimai) buvo priimti bendru posėdžiuose dalyvavusių Prezidiumo narių sutarimu (vienbalsiai) ir paskelbti Notarų rūmų vidinėje interneto svetainėje. Konkurencijos taryba nusprendė, kad, priimdami Išaiškinimus, pareiškėjai pagrindinėje byloje iš esmės nustatė notarų imamo atlyginimo už vykdomą šiuose Išaiškinimuose nurodytą notarinę veiklą dydžių apskaičiavimo tvarką, pagal kurią visais atvejais taikoma didžiausia galima pagal Laikinosius dydžius kaina.

Konkurencijos taryba padarė išvadą, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje netiesiogiai nustatė šio atlyginimo dydžius. Jos nuomone, Notarų rūmai, veikdami per savo valdymo organą, t. y. Prezidiumą, ir jo narius, sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą, kuriuo pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą. Konkurencijos taryba nusprendė, kad Notarų

rūmai yra ūkio subjektus – notarus – vienijanti asociacija ir kad Išaiškinimai turėjo būti laikomi įmonių asociacijos sprendimu, kurį priimant dalyvavo aštuoni notariai – šių rūmų prezidiumo nariai. Konkurencijos taryba Išaiškinimus taip pat kvalifikavo kaip susitarimą, kurio tikslas – riboti notarų konkurenciją.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą byloje pateikė Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, nagrinėdamas ginčą dėl Konkurencijos tarybos nutarimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl valstybės narės notarų rūmų nutarimų, kuriais nustatoma notarų atlyginimo dydžių apskaičiavimo tvarka

Teisingumo Teismas sprendė, kad profesinė organizacija, kaip antai Notarų rūmai, turi būti laikoma įmonių asociacija, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, o ne viešosios valdžios institucija, taip pat darė išvadą, kad tokios taisyklės, kaip Išaiškinimai, turi būti laikomos įmonių asociacijos sprendimais, kaip jie suprantami pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš jo turimos informacijos matyti, jog Išaiškinimuose įtvirtinta notaro atlyginimo dydžių apskaičiavimo tvarka, pagal kurią notariai už juose nurodytą veiklą privalo taikyti didžiausią kainų intervalą, kurį numato Lietuvos Respublikos teisingumo ministro patvirtinti Laikinieji dydžiai, kainą. Todėl reikia manyti, kad būtent šie Išaiškinimai lemia horizontalų atitinkamų paslaugų kainų nustatymą, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Teisingumo Teismas nurodė, kad tokiomis aplinkybėmis tokie nutarimai, kaip Išaiškinimai, turi būti laikomi konkurencijos ribojimu pagal tikslą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad tokie nutarimai kaip Išaiškinimai, kurie turi būti laikomi konkurencijos ribojimu pagal tikslą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, bet kuriuo atveju negali būti pateisinami pareiškėjų nurodytais tikslais.

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog pagal jį draudžiama, kad nacionalinė konkurencijos institucija už įmonių asociacijos padarytą šios nuostatos pažeidimą skirtų individualias baudas įmonėms, šios asociacijos valdymo organo narėms, jeigu šios įmonės nėra šio pažeidimo bendravykdės.

[Prieiga internete](#)

2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje *Em akaunt BG, C-438/22*

Konkurencija – Karteliai – SESV 101 straipsnis – Advokatų profesinės organizacijos nustatyti minimalūs užmokesčių dydžiai – Įmonių asociacijos sprendimas – Draudimas teismui nurodyti grąžinti mažesnį nei šie minimalūs dydžiai užmokestį – Konkurencijos ribojimas – Pateisinimai – Teisėtas tikslas – Advokatų teikiamų paslaugų kokybė – 2017 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *CHEZ Elektro Bulgaria* ir *FrontEx International* įgyvendinimas – Galimybė remtis Sprendimu *Wouters* esant konkurencijos ribojimui dėl tikslo

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 101 straipsnio 1 ir 2 dalių, siejamų su Reglamento (EB) Nr. 1/2003⁷ 2 straipsniu, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio išaiškinimo. Prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą dėl reikalavimo sumokėti turto draudimo kompensaciją įvykus transporto priemonės vagystei, taip pat sumokėti delpinigių.

Teisme prašant iš draudiko priteisti minėtą kompensaciją, į prašymą įtrauktas ir advokato užmokestis (547 Eur), apskaičiuotas pagal ieškovės ir jos advokato anksčiau sudarytą sutartį. Atsakovui prašant, teismas šį užmokestį sumažino iki 482 Eur – rėmėsi nacionalinės teisės nuostata, leidžiančia sumažinti užmokestį, tačiau neleidžiančia nustatyti mažesnės nei įstatyme nustatytos minimalios sumos.

⁷ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo.

Bylos šalims šį sprendimą skundus, Sofijos apylinkės teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą siekdamas išsiaiškinti, ar (ir koku mastu) nacionaliniai teismai, turėdami nustatyti atlygintinų bylinėjimosi išlaidų, susijusių su advokato užmokesčiu, sumą, yra saistomi advokatų profesinės organizacijos, kurios nariai advokatai privalo būti pagal įstatymą, patvirtintos minimalių užmokesčio dydžių skalės.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl atsisakymo taikyti minimalaus advokato užmokesčio dydį, privalomą pagal nacionalinę teisę

Teisingumo Teismas priminė savo jurisprudenciją, pagal kurią SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas taikomas ne bet kokiam įmonių susitarimui ar įmonių asociacijos sprendimui, kuriuo ribojama įmonių, kurios yra šio susitarimo šalys arba privalo laikytis šio sprendimo, veiksmų laisvė. Išnagrinėjus ekonominį ir teisinį kai kurių iš šių susitarimų / sprendimų kontekstą galima konstatuoti, pirma, kad jie pateisinami vienu ar keliais teisėtais bendrojo intereso tikslais, kurie patys savaime nėra antikoncepciniai, antra, kad konkrečios priemonės, kurių imamasi šiems tikslams pasiekti, yra iš tikrųjų būtinos šiam tikslui pasiekti, ir, trečia, kad net jei paaiškėja, jog šios priemonės turi neatsiejamą poveikį riboti arba iškraipyti konkurenciją (bent jau potencialiai), šis neatsiejamasis poveikis neviršija to, kas būtina, visų pirma nepanaikina jokios konkurencijos.

Apžvelgiamos bylos aplinkybėmis, jei nacionalinis teismas konstatuotų, kad konkurencijos ribojimai, kylantys iš nutarimo dėl minimalių advokatų užmokesčių dydžių, negali būti laikomi neatsiejamais siekiant teisėtų tikslų, nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias jie tampa privalomi, būtų nesuderinamos su SESV 101 straipsnio 1 dalimi, siejama su ESS 4 straipsnio 3 dalimi. Tokiu atveju teismas privalėtų atsisakyti taikyti šias nacionalinės teisės nuostatas šaliai, iš kurios priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, atitinkančios advokato užmokestį, net jei ši šalis nėra sudariusi jokios sutarties dėl advokato paslaugų ir advokato užmokesčio.

Dėl nacionalinės teisės nuostatų „teisėtų tikslų“ ir teismo vykdomos kontrolės apimties

Vertindamas, ar sprendimas, kuriuo nustatomi minimalūs advokatų užmokesčių dydžiai, turi tik neatsiejamą „poveikį“ riboti (bent jau potencialiai) konkurenciją, suvaržant tam tikrų įmonių veiksmų laisvę, ar vis dėlto jo „tikslas“ yra užkirsti kelią šiai konkurencijai, ją apriboti ar iškraipyti, Teisingumo Teismas priminė, kad tokie veiksmai, kaip minimalių advokato užmokesčių dydžių, kurie privalomi pagal nacionalinės teisės nuostatas, nustatymas prilygsta pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį draudžiamam horizontaliam mažiausių tarifų nustatymui, ir turi būti kvalifikuojami kaip „ribojimai dėl tikslo“, nes jie yra pakankamai žalingi konkurencijai, neatsižvelgiant į tai, kokio dydžio minimali kaina nustatoma. Tokie apribojimai bet kuriuo atveju negali būti pateisinami „teisėtų tikslų“, kurių tariamai siekiama apžvelgiamoje byloje nagrinėtomis teisės nuostatomis dėl minimalių advokatų užmokesčių dydžių, siekimu. Apibendrinta, kad nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias, pirma, advokatui ir jo klientui neleidžiama susitarti dėl užmokesčio, kuris būtų mažesnis nei advokatų profesinės organizacijos nutarime nustatytas minimalus dydis, ir, antra, teismui neleidžiama nurodyti gražinti mažesnį nei šis minimalus užmokestį, laikomos konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, ir negalima remtis teisėtais tikslais, kurių tariamai siekiama, kad nebūtų taikomas konkurenciją ribojančių susitarimų ir veiksmų draudimas.

Dėl teismo pareigos atsisakyti taikyti SESV prieštaraujančias nacionalines nuostatas

Jei nacionalinis teismas konstatuoja, jog nutarimu, kuriame nustatyti minimalūs advokatų užmokesčių dydžiai, pažeidžiama SESV 101 straipsnio 1 dalis, jis privalo atsisakyti taikyti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias toks nutarimas tampa privalomas. Be to, visų rinkos dalyvių sudarytame susitarime ar sprendime nustatyta paslaugos kaina negali būti laikoma faktine rinkos kaina. Priešingai, visų rinkos dalyvių suderinti veiksmai dėl paslaugų kainų, kurie laikytini dideliu konkurencijos iškraipymu, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, yra būtent kliūtis taikyti faktines rinkos kainas. Todėl tuo atveju, kai nacionalinis teismas konstatuoja, jog nutarimu, kuriuo nustatomi minimalūs advokatų užmokesčių dydžiai ir kuris tapo privalomas pagal nacionalinės teisės nuostatas, pažeidžiamas SESV 101 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas, jis privalo atsisakyti taikyti šias nacionalinės teisės nuostatas,

įskaitant atvejį, kai tokia nutarime nustatyti minimalūs dydžiai atspindi faktines advokato paslaugų rinkos kainas.

[Prieiga internete](#)

APMOKESTINIMAS

2024 m. sausio 30 d. sprendimas byloje *Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie (darbuotojo sukčiavimas), C-442/22*

Bendra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistema – PVM direktyva – 203 straipsnis – Mokėjimo pareiga – Asmuo, nurodęs PVM sąskaitoje faktūroje – Asmuo, kuriam tenka prievolė sumokėti PVM – Darbuotojo išrašytos suklastotos sąskaitos faktūros, kuriose nurodyti darbdavio duomenys jam nežinant ir be jo sutikimo – Darbdavio rūpestingumas

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant *P sp. z o.o.* (bendrovė) ir Lenkijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl pridėtinės vertės mokesčio (PVM) skolos, susijusios su bendrovės darbuotojos P. K. išrašytais suklastotomis sąskaitomis faktūromis.

Nustatyta, kad bendrovė, PVM mokėtoja, 2001–2014 m. laikotarpiu vykdė, be kita ko, mažmeninę prekybą degalais degalinėje, kuriai nuo 2005 m. vadovavo šios bendrovės darbuotoja P. K. Atlikus mokesstinį patikrinimą buvo konstatuota, kad nuo 2010 m. sausio mėn. iki 2014 m. balandžio mėn. ši bendrovė išrašė realių prekių pardavimų neatspindėjusias 1679 sąskaitas faktūras su nurodytu PVM (iš viso apie 319 254 EUR PVM) subjektams, kurie atskaitė šiose sąskaitose faktūrose nurodytą PVM. Šios sąskaitos faktūros nebuvo įtrauktos į bendrovės apskaitą, o atitinkamas PVM nebuvo sumokėtas į valstybės biudžetą ir nebuvo nurodytas šios bendrovės mokesčių deklaracijoje.

Minėtos sąskaitos faktūros buvo fiktyviai susietos su P. K. vadovaujamos degalinės faktiniais pardavimais, įregistruotais bendrovės kasos aparatu. Iš tiesų kartu su šiomis sąskaitomis faktūromis buvo pateikti autentiški kasos kvitai, atitinkantys faktiškai įvykdytus sandorius su kitais ūkio subjektais nei nurodyti minėtose sąskaitose faktūrose, o jas išrašė ir pardavė P. K. be šios bendrovės vadovybės sutikimo ir žinios, kad subjektai, kuriems buvo skirtos tos sąskaitos faktūros, galėtų sukčiaudami susigrąžinti PVM. Šiuos kasos kvitus rinko degalinės darbuotojai, kurie juos perduodavo P. K. už finansinį atlygį. Šios ginčijamos sąskaitos faktūros buvo saugomos degalinės kompiuteryje kitokiu formatu, nei įprastos bendrovės išrašytos sąskaitos faktūros, ir su jomis nebuvo galima susipažinti neatrakinus kompiuterio. P. K. naudojo bendrovės duomenimis, nurodydama ją kaip ginčijamas sąskaitas faktūras išrašiusį asmenį, o sąskaitose faktūrose nurodydama šios bendrovės mokesčių mokėtojo identifikacinį numerį.

2014 m. P. K. buvo atleista iš darbo už darbo pareigų pažeidimą.

Mokesčių administratorius po mokesčio patikrinimo priėmė sprendimą, juo nustatė bendrovės mokėtiną PVM pagal ginčijamas sąskaitas faktūras, išrašytas nuo 2010 m. sausio mėn. iki 2014 m. balandžio mėn. Jis nusprendė, kad bendrovė nebuvo reikiamai rūpestinga, kad išvengtų ginčijamų sąskaitų faktūrų išrašymo. Iš tiesų jokiame dokumente nebuvo nurodytos konkrečios P. K. atsakomybės. Ji, atsižvelgdama į savo funkcijas, galėjo išrašyti sąskaitas faktūras, atitinkančias degalinės pajamas, ne bendrovės informacinėje apskaitos sistemoje ir be vadovybės pritarimo. Kadangi minėtos bendrovės valdybos pirmininkas žinojo, kad buvo išrašytos sąskaitos faktūros, susijusios su degalinės išduotais kasos kvitais, ir tai padaryta be buhalterijos kontrolės, jis galėjo ir turėjo numatyti, kad šie veikimo būdai palengvino sąskaitų faktūrų išrašymą sukčiavimo tikslais. Būtent dėl to, kad nebuvo tinkamos priežiūros ir organizavimo, bendrovės valdybos pirmininkas apie ginčijamus veiksmus sužinojo tik mokesčių administratoriui atlikus patikrinimą. Iš to matyti, kad P. K. bendrovės atžvilgiu negali būti laikoma trečiuoju asmeniu. Be to, nebuvo atmesta mokesčių administratoriaus biudžeto nuostolių rizika.

Mokesčinį ginčą dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo nagrinėjęs nacionalinis teismas nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar PVM direktyvos 203 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai PVM mokėtojo darbuotojas išrašė suklastotą sąskaitą faktūrą su nurodytu PVM, pasinaudodamas savo darbdavio, kaip apmokestinamojo asmens, tapatybe jam nežinant

ir be jo sutikimo, šis darbuotojas turi būti laikomas asmeniu, nurodžiusiu PVM, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl darbdavio pripažinimo atsakingu už jo vardu išrašytoje suklastotoje PVM sąskaitoje faktūroje nurodyto PVM sumokėjimą į valstybės biudžetą atveju, kai šią sąskaitą be jo žinios ir sutikimo išrašė jo darbuotojas

PVM direktyvos 203 straipsnyje numatyta, kad PVM moka bet kuris asmuo, nurodęs jį sąskaitoje faktūroje.

Vertindamas šią nuostatą Teisingumo Teismas iš esmės akcentavo, kad atveju, kai PVM sąskaitoje nurodytas ją tariamai išrašęs asmuo yra sąžiningas, o mokesčių administratorius žino asmens, kuris iš tikrųjų išrašė šią suklastotą sąskaitą faktūrą, tapatybę, būtent pastarasis asmuo turi būti laikomas „asmeniu, nurodžiusiu PVM“, kaip tai suprantama pagal minėtą 203 straipsnį. Atitinkamai ir atveju, kai PVM mokėtojo darbuotojas išrašė suklastotą sąskaitą faktūrą su nurodytu PVM pasinaudojęs savo darbdavio, kaip apmokestinamojo asmens, tapatybe jam nežinant ir be jo sutikimo, šis darbuotojas turi būti laikomas asmeniu, nurodžiusiu PVM, kaip tai suprantama pagal šį 203 straipsnį, nebent šis apmokestinamasis asmuo neįrodė, kad buvo pagrįstai reikiamai rūpestingas, kad galėtų kontroliuoti šio darbuotojo veiksmus.

Mokesčių administratorius arba bylą nagrinėjantis teismas turi bendrai įvertinti visą reikšmingą informaciją, kad nustatytų, ar apmokestinamasis asmuo, kurio PVM mokėtojo identifikacinius duomenis pasisavino jo darbuotojas, kad išrašytų suklastotas sąskaitas faktūras sukčiavimo tikslais, buvo pagrįstai reikiamai rūpestingas, kad galėtų kontroliuoti šio darbuotojo veiksmus. Jei taip nėra, šiam apmokestinamajam asmeniui tenka prievolė sumokėti šiose sąskaitose faktūrose nurodytą PVM pagal PVM direktyvos 203 straipsnį.

[Prieiga internete](#)

2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje *Consortium Remi Group, C-314/22*

Bendra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistema – PVM direktyva⁸ – 90 straipsnio 2 dalyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata – Apmokestinamoji vertė – Apmokestinamosios vertės sumažinimas – Visiškas ar dalinis kainos nesumokėjimas – Naikinamasis terminas, numatytas siekiant prašyti vėliau sumažinti PVM apmokestinamąją vertę – Naikinamojo termino pradžios data

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant *Consortium Remi Group* ir Bulgarijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl pastarojo atsisakymo leisti tikslinti PVM, sumokėto už skolininkų nesumokėtas sumas, sumą.

Consortium Remi Group veikla apėmė pastatų ir įrenginių statybą. 2006–2010 m. ir 2012 m. ji išrašė sąskaitas faktūras penkioms bendrovėms. Šiose sąskaitose faktūrose buvo nurodytas PVM ir už daugumą mokesčių laikotarpių jis buvo sumokėtas. Vis dėlto, kadangi bendrovės skolininkės neapmokėjo šių sąskaitų faktūrų, bendra *Consortium Remi Group* skolų, susijusių su PVM, nurodytu minėtose sąskaitose faktūrose, suma sudarė apie 309 085 EUR.

2020 m. pateiktu prašymu *Consortium Remi Group* prašė Bulgarijos mokesčių administratoriaus įskaityti jos PVM skolas į pagal bendrovėms skolininkėms išrašytas sąskaitas faktūras į valstybės biudžetą sumokėtas PVM sumas. Vis dėlto šis prašymas buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad buvo pateiktas pasibaigus nacionalinėje teisėje numatytam naikinamajam terminui. Be to, buvo nuspręsta, kad *Consortium Remi Group* nepateikė visų ar dalies skolų, susijusių su bendrovėms skolininkėms išrašytose sąskaitose faktūrose nurodytu PVM, nesumokėjimo įrodymų.

⁸ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos.

Šį ginčą nagrinėjęs nacionalinis teismas nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar, atsižvelgiant į PVM direktyvos 90 straipsnio 2 dalyje numatytą nukrypti leidžiančią nuostatą, šios direktyvos 90 straipsnio 1 dalis, siejama su mokesčių neutralumo, proporcingumo ir veiksmingumo principais, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatytas naikinamasis terminas pateikti prašymą grąžinti PVM, susijusį su PVM apmokestinamosios vertės sumažinimu visiško ar dalinio apmokestinamojo asmens išrašytos sąskaitos faktūros neapmokėjimo atveju, o jei ne, nuo kurios dienos turi būti pradėtas skaičiuoti toks terminas, nesant specialių nacionalinės teisės nuostatų šiuo klausimu.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl galimybės taikyti naikinamąjį terminą pateikti prašymą grąžinti PVM, susijusį su PVM apmokestinamosios vertės sumažinimu visiško ar dalinio apmokestinamojo asmens išrašytos sąskaitos faktūros neapmokėjimo atveju bei šio termino pradžios momento

PVM direktyvos 90 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad anuliovimo, atšaukimo, nutraukimo, visiško ar dalinio neapmokėjimo atvejais arba tuomet, kai kaina sumažinama įvykdžius sandorį, apmokestinamoji vertė yra atitinkamai sumažinama valstybių narių nustatytais sąlygomis. Ši nuostata įpareigoja valstybės nares sumažinti PVM apmokestinamąją vertę, taigi ir apmokestinamojo asmens mokėtiną PVM kiekvieną kartą, kai po sandorio sudarymo apmokestinamasis asmuo negauna dalies ar viso sutarto atlygio.

PVM direktyvos 90 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad visiško ar dalinio atlygio nesumokėjimo atveju valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo šios direktyvos 90 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos sumažinti PVM apmokestinamąją vertę. Tačiau, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, šia numatyta galimybe nukrypti siekiama tik leisti valstybėms narėms įveikti neaiškumą, susijusį su mokėtinų sumų išieškojimu, bet nereglamentuojamas klausimas, ar PVM apmokestinamoji vertė gali būti nesumažinta galutinio nesumokėjimo atveju.

Dėl šios direktyvos 90 straipsnyje numatytos teisės sumažinti apmokestinamąją vertę apribojimo laiko atžvilgiu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal jį (straipsnį) nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatytas naikinamasis terminas pateikti prašymą grąžinti PVM dėl PVM apmokestinamosios vertės sumažinimo visiško ar dalinio nesumokėjimo atveju, kuriam pasibaigus baudžiamas nepakankamai rūpestingas apmokestinamasis asmuo, su sąlyga, kad šis terminas pradedamas skaičiuoti tik nuo tos dienos, kai šis apmokestinamasis asmuo, neįrodžius nepakankamo rūpestingumo, būtų galėjęs pasinaudoti teise į sumažinimą.

Pastaruoju aspektu Teisingumo Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad į neaiškumą, susijusį su galutiniu nesumokėjimo pobūdžiu, taip pat gali būti atsižvelgta leidžiant sumažinti PVM apmokestinamąją vertę, kai kreditorius prieš pasibaigiant skolininko nemokumo arba likvidavimo procesui su pagrįsta tikimybe įrodo, kad skola nebus sumokėta, net jei ši apmokestinamoji vertė bus perskaičiuota ir padidinta mokėjimą vis dėlto atlikus vėliau. Nacionalinės institucijos, laikydamosi proporcingumo principo ir kontroliuojamos teismų, turi nustatyti tikėtinais ilgo nesumokėjimo laikotarpiu įrodymus, kuriuos turėtų pateikti kreditorius, atsižvelgdamos į taikytinos nacionalinės teisės specifiką.

[Prieiga internete](#)

2024 m. kovo 21 d. sprendimas byloje *Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy (patikslinimo galimybė netinkamo tarifo atveju)*, C-606/22

Pridėtinės vertės mokestis (PVM) – PVM direktyva – Su laisvalaikio veikla ir kūno rengyba susijusių paslaugų teikimas – Abonementų, suteikiančių teisę naudotis paslaugomis, pardavimas, registruojamas kasos aparatu ir įrodomas kasos kvitais – Apmokestinamoji vertė – Klaidingas mokesčio tarifas – Mokesčių neutralumo principas – Mokesčio skolos patikslinimas dėl apmokestinamosios vertės pakeitimo – Nacionalinė praktika, kai, nesant sąskaitos faktūros, neleidžiama ištaisyti PVM sumos ir grąžinti PVM permokos – Mokestinių pajamų praradimo rizikos nebuvimas – Prieštaravimas dėl nepagrįsto praturtėjimo

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant Lenkijos mokesčių administratoriaus ir Bendrovės B. ginčą dėl mokesčių administratoriaus atsisakymo, nesant sąskaitos faktūros, B. naudai pripažinti pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) permoką, susidariusią, kai ši bendrovė pateikė patikslintas PVM deklaracijas.

Nustatyta, kad B. teikia su laisvalaikio veikla ir kūno rengyba susijusias paslaugas, t. y. parduoda abonementus, suteikiančius teisę patekti į sporto klubo patalpas ir nemokamai naudotis jose esančia įranga. 2016 m., vadovaudamasi naująja Lenkijos mokesčių doktrina šioje srityje, bendrovė nusprendė šioms paslaugoms taikyti lengvatinį 8 % (o ne 23 %) PVM tarifą. Todėl 2016 m. B. pateikė 2012–2014 m. patikslintas PVM deklaracijas.

2017 m. mokesčių administratorius atsisakė pripažinti B. PVM permoką už nurodytus mokestinius laikotarpius; jis, be kita ko, pažymėjo, kad, kol apmokestinamosios veiklos vykdymą patvirtinantis dokumentas nėra ištaisytas nustatyta tvarka, apmokestinamasis asmuo neturi teisės tikslinti savo apskaitos dokumentų ar deklaracijų.

Nagrinėjant ginčą mokesčių administratorius taip pat pabrėžė, kad nėra teisės nuostatų, nustatančių galimybę patikslinti apmokestinamąją vertę ir mokėtiną mokestį, nurodytą PVM deklaracijoje už mokestinius laikotarpius, nurodytus prašyme pripažinti PVM permoką tuo atveju, kai parduodami bilietai ar abonementai, suteikiantys teisę naudotis atitinkama įranga, jeigu dėl to neišrašyta sąskaitų faktūrų. Iš tiesų B. negalėjo išrašyti kreditinių sąskaitų faktūrų, nes tuo metu, kai buvo vykdomi šie pardavimai, sąskaitos faktūros nebuvo išrašytos.

Kilusį ginčą nagrinėjęs nacionalinis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar PVM direktyvos 1 straipsnio 2 dalis ir 73 straipsnis, siejami su jos 78 straipsnio a punktu, atsižvelgiant į mokesčių neutralumo, proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės mokesčių administratoriaus praktika, pagal kurią neleidžiama patikslinti mokėtino PVM pateikiant mokesčių deklaraciją, kai prekės buvo tiekios ar paslaugos suteiktos taikant per didelį PVM tarifą, motyvuojant tuo, kad dėl šių sandorių buvo išduoti kasos aparato kvitai, o ne išrašytos sąskaitos faktūros.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl teisės patikslinti PVM deklaracijas sumažinant mokėtino PVM dydį dėl pritaikyto per didelio šio mokesčio tarifo, kai galutiniams vartotojams už suteiktas paslaugas buvo išduoti tik kasos kvitai, o PVM sąskaitos faktūros jiems nebuvo išrašytos

Įvertinęs reguliavimą bei savo jurisprudenciją Teisingumo Teismas pirmiausia sprendė, kad minėtos PVM direktyvos nuostatos, atsižvelgiant į mokesčių neutralumo, proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, draudžia valstybės narės mokesčių administratoriaus praktiką, pagal kurią neleidžiama patikslinti mokėtino PVM pateikiant mokesčių deklaraciją, kai prekės buvo tiekios ar paslaugos suteiktos taikant per didelį PVM tarifą, motyvuojant tuo, kad dėl šių sandorių buvo išduoti kasos aparato kvitai, o ne išrašytos sąskaitos faktūros. Net ir tokiomis aplinkybėmis apmokestinamasis asmuo, klaidingai pritaikęs per didelį PVM tarifą, turi teisę pateikti atitinkamos valstybės narės mokesčių administratoriui prašymą grąžinti PVM.

Visgi Sąjungos teisė nedraudžia, kad pagal nacionalinės teisės sistemą būtų neleidžiama grąžinti nepagrįstai surinktą mokestį, jei dėl to teisę į šį grąžinimą turintys asmenys nepagrįstai praturtėtų. Šioje srityje Sąjungos teisės sistema garantuojamų teisių apsauga neįpareigoja grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktų mokesčių, muitų ir rinkliavų, kai įrodoma, kad tokius mokesčius turintis mokėti asmuo juos iš tikrųjų perkėlė kitiems subjektams. Su sąlyga, kad nepagrįstai surinkto mokesčio ekonominė našta, tekusi apmokestinamajam asmeniui, buvo visiškai neutralizuota, valstybė narė gali atsisakyti grąžinti neteisėtai taikyto PVM permoką dėl to, kad grąžinus mokestį mokesčių mokėtojas nepagrįstai praturtėtų.

Tai, ar apmokestinamasis asmuo nepagrįstai praturtėjo jam grąžinus pagal Sąjungos teisę nepagrįstai surinktą mokestį, ir šio praturtėjimo dydis yra fakto klausimai, priklausantys nacionalinio teismo kompetencijai, todėl būtent jis turi nešališkai vertinti jam pateiktus įrodymus, atlikus ekonominę analizę, kurioje atsižvelgiama į visas svarbias aplinkybes.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje *Finanzamt X (neatlygintinas turto perleidimas), C-207/23*

Bendra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistema – PVM direktyva – 74 straipsnis – Apmokestinamoji vertė – Savikaina – Apribojimas tik išlaidomis, kurioms taikomas pirkimo PVM

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant bendrovės *Y KG* ir Vokietijos mokesčių administratoriaus ginčą dėl šilumos iš kogeneracinės jėgainės, prijungtos prie šios bendrovės biudujų gamybos įrenginio, neatlygintino tiekimo, pirma, verslininkui *A* medienai džiovinti ir, antra, bendrovei *B* smidrų laukams šildyti, apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (PVM).

Nustatyta, kad *Y* eksploatuoja įrenginį, gaminantį biudujas iš biomasės. Pagamintos biudujos 2008 m. buvo naudojamos decentralizuotai elektros energijos ir šilumos gamybai. Taip pagaminta elektros energija iš esmės buvo paskirstoma per bendrą elektros energijos tinklą už elektros energijos tinklo operatoriaus mokamą mokesť. Šiame procese susidariusi šilumos energija buvo iš dalies naudojama ir *Y* gamybos procese.

2007 m. lapkričio 29 d. sutartimi *Y* „neatlygintinai“ perleido verslininkui *A* didžiąją dalį taip pagamintos šilumos, kad jis galėtų džiovinti medieną konteineriuose, o pagal 2008 m. liepos 29 d. sutartį – bendrovei *B*, kuri šia šiluma apšildė savo smidrų laukus. Abiejose sutartyse buvo numatyta, kad mokesčio dydis nustatomas individualiai, atsižvelgiant į šilumos vartotojo ekonominę padėtį, ir sutartyse nėra fiksuotas.

Kadangi *Y* neišrašė sąskaitų faktūrų *A* ir *B* už perleistą šilumą, mokesčių administratorius, atlikęs patikrinimą vietoje, nusprendė, kad šią šilumą pastarieji sunaudojo neatlygintinai, kaip tai suprantama pagal nacionalinį mokesčių įstatymą. Kadangi nebuvo minėtos šilumos pirkimo kainos, mokesčių administratorius apskaičiavo šio sunaudojimo apmokestinamąją vertę, remdamasis tos pačios šilumos savikaina.

Ginčą dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo nagrinėjęs nacionalinis teismas nutarė Teisingumo Teismo pasiteirauti, ar PVM direktyvos 74 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad savikaina, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ne tik tiesiogines gamybos išlaidas, bet ir netiesiogiai priskiriamas išlaidas, kaip antai finansavimo išlaidas, ir ar apskaičiuojant šią savikainą turi būti atsižvelgiama tik į išlaidas, apmokestinamas pirkimo PVM.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl prekių, kurių pirkimo PVM buvo atskaitytas ir kurias apmokestinamasis asmuo neatlygintinai perleido kitiems asmenims, savikainą sudarančių elementų

Pagal PVM direktyvos 74 straipsnį, kai apmokestinamasis asmuo naudoja ar perleidžia jo veiklai skirtą turto dalį sudarančias prekes ar kai tos prekės lieka apmokestinamajam asmeniui ar jo teisių perėmėjui, kai nutraukiama šio asmens apmokestinamoji ekonominė veikla, kaip nurodyta šios direktyvos 16 ir 18 straipsniuose, šių prekių apmokestinamoji vertė yra šių prekių ar panašių prekių pirkimo kaina arba, nesant pirkimo kainos, panaudojimo, perleidimo metu ar tuo metu, kai prekės lieka apmokestinamajam asmeniui ar jo teisių perėmėjui, nustatyta savikaina. Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, iš šios nuostatos aiškiai matyti, kad tik nesant prekių ar panašių prekių pirkimo kainos apmokestinamąją vertę sudaro „savikaina“.

Šią savikainą turi nustatyti mokesčių institucija, atsižvelgdama į visas reikšmingas aplinkybes ir išsamiai išnagrinėdama vertės elementus, leidžiančius apskaičiuoti kainą, kuri turi būti nustatyta tuo momentu, kai įvyko sunaudojimas. Dėl aplinkybių, į kurias reikia atsižvelgti šiuo tikslu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš PVM direktyvos 74 straipsnio formuluotės visiškai nematyti, kad savikaina turi būti grindžiama tik tiesioginėmis gamybos išlaidomis arba išlaidomis, kurios buvo apmokestintos pirkimo PVM – ši savikaina turi būti kuo artimesnė pirkimo kainai ir apimti tiek tiesiogines gamybos išlaidas, tiek netiesiogines išlaidas, kaip antai finansavimo išlaidas, neatsižvelgiant į tai, ar šios išlaidos apmokestintos pirkimo PVM.

[Prieiga internete](#)

2024 m. birželio 13 d. sprendimas byloje C (teisminiai likvidatoriai), C-696/22

Bendra pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistema – Teisė į gynybą – Teisė būti išklausytam

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant C SPRL ginčą su Rumunijos mokesčių administratoriumi dėl pranešimo apie mokėtiną mokestį, pagal kurį C įpareigojama papildomai sumokėti pridėtinės vertės mokestį (PVM), mokėtiną už įmonėms, kurioms taikomos nemokumo procedūros, suteiktas paslaugas, teisėtumo.

C, pagal Rumunijos teisę įsteigta bendrovė, vienija nemokumo administratorius ir likvidatorius. Ji teikia paslaugas įmonėms, kurioms taikomos nemokumo procedūros. Neginčijama, kad šios paslaugas yra apmokestinamos PVM.

Be kita ko, nustatyta, kad Rumunijos mokesčių administratorius priėmė pranešimą apie mokėtiną mokestį ir jame konstatavo pažeidimus, susijusius su momentu, kuriuo atsirado prievolė apskaičiuoti PVM, nurodytu C. Šis pranešimas iš dalies buvo patvirtintas pasibaigus skundo nagrinėjimo procedūrai, tačiau remiantis nauja faktine ir teisine informacija, o C nebuvo paprašyta pateikti nuomonės dėl jos.

Vertindamas šią situaciją nacionalinis teismas nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Sąjungos teisės bendrasis teisės į gynybą paisymo principas turi būti aiškinamas taip, kad, vykstant administracinei skundo dėl pranešimo apie mokėtiną mokestį, kuriuo nustatomas PVM, nagrinėjimo procedūrai, kai kompetentinga institucija priima sprendimą, pagrįstą nauja faktine ir teisine informacija, dėl kurios suinteresuotasis asmuo negalėjo pareikšti savo nuomonės, reikalaujama, kad šis sprendimas būtų panaikintas, nors suinteresuotojo asmens prašymu šio pranešimo apie mokėtiną mokestį vykdymas sustabdomas kartu su teismui pareikštu ieškiniu dėl šio sprendimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl sprendimo panaikinimo atveju, kai nustatoma, jog teisės būti išklausytam administracinės procedūros metu pažeidimas neturėjo įtakos šios procedūros rezultatui

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionaliniam teismui tenkanti pareiga užtikrinti Sąjungos teisės veiksmingumą **ne visada lemia ginčijamo sprendimo panaikinimą, kai jis buvo priimtas pažeidžiant teisę į gynybą. Iš tiesų toks pažeidimas, visų pirma teisės būti išklausytam, lemia pasibaigus nagrinėjimai administracinei procedūrai priimto sprendimo panaikinimą tik jeigu, nesant šio pažeidimo, šios procedūros rezultatas būtų kitoks**, o aplinkybė, kad akto, kurį prašoma panaikinti, vykdymas buvo sustabdytas kartu su ieškiniu dėl šio akto, neturi reikšmės. Nacionalinis teismas turi įvertinti, kiek administracinė procedūra būtų galėjusi turėti kitokį rezultatą, jei suinteresuotas asmuo būtų buvęs išklausytas per šią procedūrą.

[Prieiga internete](#)

APLINKA

2024 m. kovo 7 d. sprendimas byloje Roheline Kogukond ir kt., C-234/22

Aplinka – Orhuso konvencija – Direktyva 2003/4/EB – Teisė susipažinti su informacija apie aplinką – Nukrypti leidžiančios nuostatos – Miškų inventorizacijai naudojamų nuolatinių tyrimų plotų vietos duomenys

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant pareiškėjų, keturių ne pelno siekiančių asociacijų, ginčą su Aplinkos agentūra (Estija) dėl šios agentūros atsisakymo patenkinti

pareiškėjų prašymą suteikti galimybę susipažinti su tam tikrais valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamais duomenimis.

Pareiškėjos, Estijoje vykdydamos veiklą aplinkos apsaugos srityje, pateikė prašymą Aplinkos agentūrai suteikti joms duomenis apie valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamus nuolatinis tyrimų plotus, įskaitant jų vietos koordinates. Pareiškėjos teigė, kad, neturint šių duomenų, negalima teisingai įvertinti atliktų matavimų ir padaryti išvadų apie miško būklę. Aplinkos agentūra iš dalies patenkino šį prašymą, tačiau pareiškėjoms nepateikė duomenų apie nuolatinis tyrimų plotų vietų koordinates, nes manė, kad galimybė susipažinti su šiais duomenimis ribojama pagal nacionalinių teisės aktų nuostatas. 2020 m. gruodžio 7 d. Duomenų apsaugos inspekcija (Estija) kreipėsi į Aplinkos agentūrą, nurodydama persvarstyti šį prašymą ir suteikti pareiškėjoms galimybę susipažinti su prašoma informacija, tačiau Aplinkos agentūra atsisakė atskleisti duomenis.

2021 m. balandžio 19 d. pareiškėjos kreipėsi į administracinį teismą, prašydamos įpareigoti Aplinkos agentūrą pateikti joms ginčijamus nuolatinis tyrimų plotų duomenis.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš esmės kilo abejonų dėl valstybės institucijų teisės atsisakyti pateikti valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamų nuolatinis tyrimų plotų vietos duomenis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl valstybės institucijų teisės atsisakyti atskleisti visuomenei informaciją apie valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamų nuolatinis tyrimų plotų duomenis

Teismas priminė, kad teisės aktų leidėjas, priimdamas Direktyvą 2003/4⁹, siekė užtikrinti Europos Sąjungos teisės ir Orhuso konvencijos¹⁰ atitiktį ir numatė bendrąją sistemą, skirtą garantuoti, kad bet kuris pareiškėjas, nenurodydamas savo intereso, turėtų teisę susipažinti su valstybės institucijų turima arba joms skirta informacija apie aplinką. Tačiau valstybės narės Direktyvos 2003/4 4 straipsnyje išvardytais atvejais gali nustatyti teisės susipažinti su informacija apie aplinką išimtis. Šios išimtys turi būti aiškinamos siaurai, o viešasis interesas, kad informacija būtų atskleista, kiekvienu konkrečiu atveju turi būti lyginamas su atsisakymo ją atskleisti interesu.

Pirmiausiai Teismas nustatė, kad nuolatiniais tyrimų plotais yra laikomi atrankos vienetai, naudojami periodiškai renkant duomenis statistinių ataskaitų apie medynus, žemės naudojimą ir jų pasikeitimą rengimui. Teismas vertino, kad tyrimų metu renkama informacija yra susijusi su aplinkos elementų būkle. Dėl šios priežasties nuolatinis tyrimų plotų vietos koordinatės, kuriomis remiantis yra aiškinami surinkti duomenys ir kurios yra neatsiejama šių duomenų dalis, yra laikytinos informacija apie aplinką.

Nagrinėtoje byloje Teismas vertino, ar valstybės institucijos pagal Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punkto nuostatas galėjo atsisakyti priimti pareiškėjų prašymą atskleisti informaciją apie nuolatinis tyrimų plotų vietos koordinates, kaip susijusį su dar nagrinėjama medžiaga arba neparengtais dokumentais arba duomenimis. Remdamasis Jungtinių Tautų Organizacijos Europos ekonomikos komisijos paskelbtame dokumente „Orhuso konvencija, taikymo vadovas“ pateiktomis išaiškinimais, Teismas pažymėjo, kad nors „nagrinėjamos medžiagos“ ir „neparengtų dokumentų arba duomenų“ sąvokos Direktyvoje 2003/4 nėra apibrėžtos, šiuo atsisakymo atskleisti informaciją pagrindu siekiama atsižvelgti į valstybės institucijų poreikį vykdyti bei tęsti vidaus diskusijas. Tai lemia, kad įvardytas atsisakymo suteikti informaciją apie aplinką pagrindas yra susijęs su dokumentų nagrinėjimu ar rengimu ir todėl yra laikinojo pobūdžio. Įvertinęs byloje nustatytus duomenis, Teismas konstatavo, kad valstybinei statistinei miškų inventorizacijai naudojamų nuolatinis tyrimų plotų vietos koordinatės yra susijusios su miško būkle tam tikrą dieną, todėl negali būti laikomos nagrinėjama medžiaga ar neparengtais dokumentais arba duomenimis.

⁹ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB.

¹⁰ Jungtinių Tautų konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašyta 1998 m. birželio 25 d. Orhuse ir Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB.

Teismas sprendė, kad nors nuolatinių tyrimų plotų vietos koordinatės yra netiesiogiai susijusios su valstybės institucijų konfidencialių sprendimų priėmimo aplinkos srityje, jos savaime nėra susijusios su galutiniais sprendimų priėmimo proceso etapais ir „procesiniais veiksmais“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2003/4 4 straipsnio nuostatas. Remdamasis nustatytomis aplinkybėmis, Teismas konstatavo, kad valstybės institucijos bet kuriuo atveju negali atsisakyti sudaryti galimybę susipažinti su informacija apie aplinką Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte nustatytu pagrindu, nepriklausomai nuo aplinkybės, ar valstybės institucijų procesinių veiksmų konfidencialių pobūdį nustato visuotinai taikomas nacionalinės teisės aktas.

Teismas nurodė, kad tiek Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos b punkto pagrindu, tiek remiantis Orhuso konvencijos nuostatomis valstybės institucijos gali atsisakyti sudaryti galimybes susipažinti su informacija apie aplinką, jeigu tokios informacijos atskleidimas darytų „neigiama įtaką“ tarptautiniams santykiams arba atitinkamos valstybės krašto apsaugai ar valstybės saugumui. Tačiau, Teismo vertinimu, nei Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos b punkto, nei Orhuso konvencijos nuostatos nesudaro pagrindo teigti, kad šis atsisakymo sudaryti galimybes susipažinti su informacija pagrindo taikymas visais atvejais reiškia, jog pats informacijos apie aplinką atskleidimas prieštarauja tarptautiniam įsipareigojimui. Siekiant taikyti šią išimtį, viešasis interesas, pateisinantis informacijos apie aplinką atskleidimą, vis dėlto turi būti palygintas su atsisakymo ją atskleisti viešuoju interesu, be to, turi būti konstatuota, kad toks atskleidimas gali konkrečiai ir realiai pakenkti Direktyvos 2003/4 saugomiems interesams, o tokio pakenkimo grėsmė turi būti pagrįstai numatoma, ne tik hipotetinė.

Teismas vertino, kad nuolatinių tyrimų plotų vietos koordinatinių atskleidimas gali sudaryti sąlygas įvairiems miškų ūkio subjektams manipuluoti statistiniais duomenimis, todėl šios informacijos atskleidimas pakenktų valstybės institucijų aplinkos srityje priimamų sprendimų kokybei. Teismas konstatavo, kad ši rizika sudaro pagrindą valstybės institucijoms atsisakyti atskleisti informaciją apie aplinką Direktyvos 2003/4 4 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos h punkto pagrindu.

Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2003/4 8 straipsnio 1 dalyje nustatytas reikalavimas valstybėms narėms savo įgaliojimų ribose užtikrinti, kad jų arba jų vardu surinkta informacija būtų naujausia, tiksli ir palyginama, yra taikomas tik informacijos apie aplinką kokybei. Pati ši nuostata negali būti pagrindas atsisakyti tenkinti prašymą pateikti informaciją apie aplinką, nes teisės susipažinti su tokia informacija išimtys yra išsamiai išvardytos Direktyvos 2003/4 4 straipsnyje.

Taip pat Teismas pabrėžė, kad Direktyvos 2003/4 21 konstatuojamoji dalis, kurioje nurodyta, kad siekdamas padidinti informuotumą apie aplinkos apsaugą „valdžios institucijos turėtų atitinkamai pateikti ir platinti su jų funkcijomis susijusią informaciją apie aplinką“, tik paaiškina direktyvos nuostatas, todėl ji negali būti laikoma savarankišku teisiniu pagrindu, nustatančiu pareigą valstybės institucijoms leisti susipažinti su informacija apie aplinką ar tokią informaciją platinti visuomenei.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje *Sweetman*, C-301/22

Aplinka – Direktyva 2000/60/EB¹¹ – Europos Sąjungos veiksmų vandens politikos srityje sistema – 4 straipsnio 1 dalies a punktas – Su paviršiniais vandenimis susiję aplinkos tikslai – Valstybių narių pareiga neišduoti leidimo dėl planuojamos veiklos projekto, dėl kurio gali suprastėti paviršinio vandens telkinio būklė – 5 straipsnis ir II priedas – Paviršinių vandens telkinių tipų apibūdinimas – 8 straipsnis ir V priedas – Paviršinių vandens telkinių būklės klasifikavimas – 11 straipsnis – Priemonių programa – Vandens ėmimo iš mažesnio nei 0,5 km² ploto ežero projektas

Bylos aplinkybės

2018 m. liepos mėn. *An Bord Pleanála* (Teritorijų planavimo agentūra, Airija) patvirtino plėtros projektą, kuriuo siekiama sudaryti sąlygas iš Golvėjaus grafystėje (Airija) esančio ežero *Loch an Mhuilinn*, kurio paviršiaus plotas – 0,083 km², imti gėlą vandenį.

¹¹ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000, p. 1).

P. Sweetman padavus skundą, 2021 m. sausio 15 d. sprendimu Aukštasis teismas panaikino šį sprendimą išduoti leidimą, motyvuodamas tuo, kad Airijos aplinkos apsaugos agentūra (toliau – EPA) neklasifikavo nagrinėjamo ežero ekologinės būklės, kaip to reikalaujama pagal Direktyvą 2000/60.

Paskelbus šį sprendimą, viena iš proceso Aukštajame teisme šalių paprašė EPA pateikti nuomonę. Atsakydama ji nusprendė, kad nagrinėjamas ežeras nėra vandens telkinys, kuriam taikoma Direktyva 2000/60. EPA išdėstė savo aiškinimą, pagal kurį, kiek tai susiję su ežerais, Direktyvoje 2000/60 numatyta, kad tik tie ežerai, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 0,5 km², turi būti nustatomi kaip vandens telkiniai, kuriems taikoma ši direktyva. Ežerus, kurių plotas mažesnis už šią ribą, valstybės narės gali nuspręsti priskirti prie vandens telkinių, kuriems taikoma minėta direktyva, jeigu jie svarbūs atsižvelgiant į šios direktyvos tikslus ir nuostatas. Remiantis šiais principais, visi didesni nei 50 hektarų ploto ežerai ir mažesnio ploto saugomose teritorijose (specialiose saugomose teritorijose arba geriamojo vandens gavybai naudojamose teritorijose) esantys ežerai Airijoje buvo nustatyti kaip Direktyva 2000/60 reglamentuojami vandens telkiniai. Vis dėlto *Loch an Mhuilinn* ežeras nebuvo pripažintas šia direktyva reglamentuojamu vandens telkiniu, nes jis neatitinka su paviršiaus plotu arba buvimu saugomoje teritorijoje susijusių kriterijų, todėl EPA jo nepriskyrė prie konkrečios būklės.

Aukštasis teismas nusprendė atnaujinti bylą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl valstybių narių pareigų pagal Direktyvą 2000/60, kiek tai susiję su mažo paviršiaus ploto ežerų būklės apibūdinimu ir klasifikavimu, taip pat dėl leidimo išdavimo sąlygų projektui, galinčiam paveikti mažo paviršiaus ploto ežerą, kuris nebuvo nei apibūdintas, nei klasifikuotas pagal šią direktyvą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl valstybėms narėms tenkančių aplinkos apsaugos pareigų, susijusių su mažo paviršiaus ploto ežerais jų teritorijoje

Pirma, pasisakydamas dėl valstybių narių pareigos apibūdinti ežerus ir klasifikuoti jų ekologinę būklę, Teisingumo Teismas priminė, kad, siekiant užtikrinti geros paviršinio vandens būklės išsaugojimą ar atkūrimą, Direktyvoje 2000/60 numatytos nuostatos, kuriomis nustatomas sudėtingas, iš kelių detaliai reglamentuotų etapų susidedantis procesas, kad valstybėms narėms būtų sudaryta galimybė įgyvendinti būtinas priemones, atsižvelgiant į jų teritorijose esančių identifikuotų vandens telkinių ypatumus ir charakteristikas.

Direktyvos 2000/60 5 straipsnio nuostata valstybės narės įpareigojamos, be kita ko, užtikrinti, kad būtų atlikta kiekvieno upės baseino rajono charakteristikų analizė pagal šios direktyvos II priede pateiktas technines specifikacijas. Šiame priede numatyta pareiga nustatyti paviršinio vandens telkinių tipams būdingas etalonines sąlygas nesusijusi su ežerais, kurių plotas mažesnis nei 0,5 km².

Kadangi valstybės narės neprivalo pagal Direktyvos 2000/60 5 straipsnį ir II priedą apibūdinti ežerų, kurių plotas mažesnis nei 0,5 km², tai logiškai reiškia, kad jos neprivalo ir iš anksto klasifikuoti tokių ežerų ekologinės būklės pagal šios direktyvos 8 straipsnį ir V priedą. Šį aiškinimą patvirtina kartu aiškinami Direktyvos 2000/60 II ir V priedai. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ši išvada netrukdo valstybėms narėms, kurios mano esant tikslinga, atsižvelgiant į Direktyva 2000/60 siekiamus tikslus, tam tikrų rūšių ežerų, kurių plotas mažesnis nei 0,5 km², tipams nustatyti Direktyvoje 2000/60 įtvirtintus apibūdinimo ir klasifikavimo įpareigojimus.

Antra, dėl nacionalinėms valdžios institucijoms tenkančių pareigų išduodant leidimą dėl planuojamos veiklos projekto, galinčio paveikti mažo paviršiaus ploto ežerą, kurio ekologinė būklė nebuvo nei apibūdinta, nei klasifikuota, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kai valstybės narės kompetentinga institucija vertina prašymą išduoti leidimą dėl planuojamos veiklos projekto, galinčio daryti poveikį ežerui, kurio plotas mažesnis nei 0,5 km², savo vertinimo ji negali apriboti to projekto poveikiu ežerui. Atvirksčiai, siekdama nustatyti, ar dėl šio projekto gali suprastėti paviršinio vandens telkinio būklė ar būti nepasiekta gera paviršinio vandens būklė arba geras tokio vandens ekologinis potencialas ir gera cheminė būklė, ji atsižvelgia į vandens telkinius, su kuriais šis ežeras yra sujungtas. Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamas ežeras buvo tiesiogiai susijęs su specialia saugoma teritorija, Kilkirano įlanka ir salomis dėl tiesioginės sąsajos su potvyniais ir atoslūgiais, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagal Direktyvos 2000/60 4 straipsnį su sąlyga, kad nesuteikta išimtis, valstybės narės kompetentinga institucija privalo neišduoti projekto leidimo, jeigu dėl jo poveikio ežerui, kurio plotas mažesnis nei 0,5 km², gali suprastėti kito

paviršinio vandens telkinio būklė, kai vandens telkinys turėjo būti apibūdintas pagal Direktyvą 2000/60 arba jeigu dėl tokio projekto trukdoma pasiekti gerą paviršinio vandens būklę arba gerą ekologinį potencialą ir gerą tokio vandens cheminę būklę.

Be to, kompetentinga institucija taip pat turi patikrinti, ar nagrinėjamo projekto įgyvendinimas yra suderinamas su priemonėmis, įgyvendintomis pagal programą, pagal Direktyvos 2000/60 11 straipsnį parengtą konkrečiam upės baseino rajonui, kad būtų pasiekti šios direktyvos tikslai. Iš tiesų iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad priemonių programos taikymo sritis apima ne tik paviršinio vandens telkinių „tipus“, apibūdintus įgyvendinant Direktyvos 2000/60 5 straipsnį ir II priedą.

Konkrečiai kalbant, pagal Direktyvos 2000/60 11 straipsnio 3 dalies c punktą „pagrindinės priemonės“, kurios turi būti įtrauktos į kiekvieną priemonių programą ir turi sudaryti būtiniausius reikalavimus, kurių reikia laikytis, turi apimti priemones, skatinančias efektyvų ir tvarų vandens naudojimą, kad nebūtų trukdoma pasiekti šios direktyvos 4 straipsnyje nurodytų tikslų.

Atsižvelgiant į tai, kad mažo paviršinio vandens vieneto kokybė gali turėti įtakos kito didesnio vieneto kokybei, šiomis aplinkybėmis gali būti reikalinga paviršinio vandens telkiniams priklausančio vandens, kuris, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas ežeras, nebuvo ir nebūtinai turėjo būti apibūdintas pagal Direktyvą 2000/60, apsauga. Dėl tos pačios priežasties minėtiems mažo paviršiaus ploto paviršinio vandens telkiniams gali prireikti taikyti vandens ėmimo kontrolės priemones, nurodytas Direktyvos 2000/60 11 straipsnio 3 dalies e punkte ir jos VI priedo B dalies viii punkte.

[Prieiga internete](#)

Didžiosios kolegijos 2024 m. birželio 25 d. sprendimas byloje *Ilva ir kt.*, C-626/22¹²

Aplinka – SESV 191 straipsnis – Pramoniniai išmetami teršalai – Direktyva 2010/75/ES¹³ – Taršos integruota prevencija ir kontrolė – 1, 3, 8, 11, 12, 14, 18, 21 ir 23 straipsniai – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 35 ir 37 straipsniai – Įrenginio eksploatavimo leidimo išdavimo ir persvarstymo procedūros – Aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugos priemonės – Teisė į švarią, sveiką ir tvarią aplinką

Bylos aplinkybės

Metalurgijos gamykla *Ilva* yra Taranto savivaldybėje (Italija) ir eksploatuojama remiantis 2011 m. išduotu „integruotu aplinkosaugos leidimu“.

Nepaisant 2012 m. taikyto arešto, šiai gamyklai buvo leista tęsti gamybos veiklą 36 mėnesių laikotarpiu pagal specialias leidžiančias nukrypti nuostatas, su sąlyga, kad bus laikomasi aplinkosaugos ir sveikatos priemonių plano. Galutinė šio plano laikymosi data buvo nukelta kelis kartus bendram kelerių metų laikotarpiui, nors aptariama veikla kėlė didelį ir reikšmingą pavojų aplinkai ir aplinkui gyvenančių žmonių sveikatai.

Šiomis aplinkybėmis apie 300 000 Taranto ir gretimų savivaldybių gyventojų kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismą su kolektyviniu ieškiniu; juo, be kita ko, siekė, kad būtų nutraukta *Ilva* gamyklos arba tam tikrų jos dalių eksploatacija dėl taršos, kurią kelia jos išmetami pramoniniai teršalai, ir žalos, kurią ši tarša daro žmonių sveikatai.

Kadangi Italijos teisinis reglamentavimas leidimo pramoninei veiklai išdavimo ar persvarstymo nesieja su išankstiniu įrenginio poveikio žmonių sveikatai įvertinimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą dėl tokio vertinimo būtinumo, kompetentingų institucijų nagrinėjimo apimties ir įrenginį eksploatuojančiam ūkio subjektui nustatyto termino išduotame leidime nurodytoms sąlygoms įvykdyti.

Teisingumo Teismo vertinimas

¹² Šio sprendimo apžvalga parengta sprendimo teksto ir ESTT santraukos pagrindu.

¹³ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010, p. 17).

*Dėl pareigos iš anksto įvertinti įrenginio veiklos poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai
Dėl įrenginio eksploatavimo leidimo išdavimo ir persvarstymo sąlygų*

Pirma, kiek tai susiję su būtinumu atlikti vertinimą, apimantį atitinkamo įrenginio veiklos poveikį žmonių sveikatai, Teisingumo Teismas priminė, kad aplinkos kokybės apsauga ir gerinimas, taip pat žmonių sveikatos apsauga yra dvi glaudžiai susijusios Sąjungos aplinkos politikos sudedamosios dalys. Nustatydamą taisykles, reglamentuojančias integruotą taršos, kurią sukelia pramoninė veikla, prevenciją ir kontrolę, Direktyva 2010/75 sukonkretina Sąjungos įsipareigojimus aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugos srityje, kylančius, be kita ko, iš SESV 191 straipsnio, taip prisidedama prie kiekvieno asmens teisės gyventi jo sveikatai nekenksmingoje ir gerovę užtikrinančioje aplinkoje išsaugojimo. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pateikė nuorodą į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 35 ir 37 straipsnius ir konstatavo glaudų aplinkos apsaugos ir žmonių sveikatos apsaugos ryšį.

Pažymėta, jog tarp šioje direktyvoje numatytų leidimo eksploatuoti sąlygų yra įrenginį eksploatuojančio ūkio subjekto pareiga imtis visų tinkamų „taršos“ prevencijos priemonių ir teršalų išmetimo į aplinką stebėsenos priemonių. Šis ūkio subjektas taip pat turi įsitikinti, kad jo įrenginys nesukelia „didelės taršos“. Be to, leidimo sąlygos persvarstomos, kai tai pateisinama dėl įrenginio keliamos „taršos“. Šio persvarstymo periodiškumas turi atitikti įrenginio dydį ir pobūdį; turi būti atsižvelgiama, be kita ko, į vietas, kurioje vykdoma pramoninė veikla, ypatumus, ypač į gyvenamųjų pastatų artumą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvoje 2010/75 paminėta sąvoka „tarša“ apima žalą, kuri daroma arba gali būti daroma tiek aplinkai, tiek žmonių sveikatai. Pateikta analizė, be kita ko, sutampa su Europos Žmogaus Teisių Teismo analize; kiek tai susiję būtent su tarša, susidaranti dėl *I/va* gamyklos eksploatacijos, tas teismas, konstatuodamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnio pažeidimą, rėmėsi mokslo tyrimais, kuriuose nurodytas iš šios gamyklos išmetamų teršalų poveikis tiek aplinkai, tiek žmonių sveikatai (2019 m. sausio 24 d. EŽTT sprendimo *Cordella ir kiti prieš Italiją*, CE:ECHR:2019:0124JUD005441413, 163 ir 172 punktai).

Teisingumo Teismas nurodė, kad įrenginį, kuriam taikoma Direktyva 2010/75, eksploatuojantis ūkio subjektas prašyme išduoti leidimą turi pateikti tinkamą informaciją apie savo įrenginio išmetamų teršalų kiekius ir vėliau per visą eksploatavimo laikotarpį užtikrinti, kad būtų laikomasi šioje direktyvoje numatytų pareigų ir priemonių, atlikdamas nuolatinį įrenginio veiklos poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimą.

Be to, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi numatyti, kad toks vertinimas yra leidimų išdavimo ir persvarstymo procedūrų sudedamoji dalis ir išankstinė jų išdavimo ar persvarstymo sąlyga. Jeigu atliekant tokį vertinimą gaunami rezultatai, rodantys, kad didelės gyventojų, kuriems poveikį daro išmetami teršalai, dalies sveikatai kyla nepriimtinas pavojus, atitinkamas leidimas turi būti greitai peržiūrėtas. Nagrinėjamu atveju, išduodant aptariamus aplinkosaugos leidimus, iš *I/va* gamyklos išmetamų teršiančių medžiagų, t. y. kietųjų dalelių KD2,5 ir KD10, vario, gyvsidabrio ir naftaleno iš pasklidusios taršos šaltinių, poveikis aplinkai ir žmonių sveikatai nebuvo įvertintas.

Antra, dėl vertinimo, kurį turi atlikti kompetentingos institucijos, apimties pažymėta, kad jos, be numatomų teršalų, kiek tai susiję su atitinkamos pramoninės veiklos pobūdžiu ir rūšimi, turi atsižvelgti į visus teršalus, kurie mokslškai pripažinti kenksmingais ir gali būti išmetami iš atitinkamo įrenginio dideliais kiekiais, atkreipdamos dėmesį į jų pobūdį ir galimybę pernešti taršą iš vienos terpės į kitą. Pagal prevencijos principą teršalų, kuriuos gali būti leista išmesti, kiekio nustatymas turi būti siejamas su atitinkamų medžiagų kenksmingumo laipsniu. Todėl įrenginį eksploatuojantis ūkio subjektas privalo prašyme išduoti eksploatavimo leidimą pateikti informaciją apie teršalų, kurie gali būti išmetami iš šio įrenginio, pobūdį, kiekį ir galimą neigiamą poveikį, kad kompetentingos institucijos galėtų nustatyti šių išmetamų teršalų ribines vertes, išskyrus teršalus, kurie dėl savo pobūdžio ar kiekio negali kelti pavojaus aplinkai ar žmonių sveikatai.

Leidimo persvarstymo procedūra negali apsiriboti ribinių verčių nustatymu tik teršalams, kurių išmetimas buvo numatomas ir į kurį buvo atsižvelgta per pirminę leidimo išdavimo procedūrą. Reikia atsižvelgti į eksploatuojant atitinkamą įrenginį įgytą patirtį, taigi ir į faktiškai konstatuotą teršalų išmetimą. Jeigu tam, kad aplinkos kokybės normų būtų laikomasi, atitinkamam įrenginiui turi būti nustatytos griežtesnės išmetamų teršalų ribinės vertės, leidimas turi būti papildytas papildomomis priemonėmis, nedarant poveikio kitoms priemonėms, kurių galima imtis minėtoms normoms įvykdyti.

Trečia, dėl įrenginį eksploatuojančiam ūkio subjektui nustatyto termino pradėti laikytis eksploatavimo leidimo Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad, kiek tai susiję su įrenginiais, kaip antai

Iva gamykla, kompetentingos nacionalinės institucijos pagal Direktyvą 2010/75 turėjo per nustatytą terminą pritaikyti leidimo sąlygas prie naujų prieinamų technologijų. Pažeidus leidimo eksploatuoti įrenginį sąlygas, valstybės narės pagal šią direktyvą turi imtis priemonių, būtinų tam, kad nedelsiant būtų užtikrintas šių sąlygų laikymasis.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Direktyvai 2010/75 prieštarauja nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį įrenginį eksploatuojančiam ūkio subjektui nustatytas terminas aplinkos ir sveikatos apsaugos priemonėms, numatytais leidime eksploatuoti šį įrenginį, įgyvendinti ne kartą buvo pratęsimas, nors buvo konstatuotas didelis ir reikšmingas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai. Kai atitinkamo įrenginio veikla kelia tokį pavojų, direktyvos 8 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje bet kuriuo atveju reikalaujama, kad šio įrenginio eksploatacija būtų sustabdyta.

[Prieiga internete](#)

DARBUOTOJŲ MIGRANTŲ SOCIALINĖ APSAUGA

2024 m. vasario 22 d. sprendimas byloje *Deutsche Rentenversicherung Bund, C-283/21*

Reglamentas (EB) Nr. 987/2009¹⁴ – 44 straipsnio 2 dalis – Taikymo sritis – Visiško nedarbingumo pensija – Skaiciavimas – Vaiko auginimo kitoje valstybėje narėje laikotarpių įskaitymas – Taikymas – SESV¹⁵ 21 straipsnis – Laisvas piliečių judėjimas – Pakankamas šių auginimo laikotarpių ir draudimo laikotarpių, įgytų pensiją mokančioje valstybėje narėje, ryšys

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant VA ir *Deutsche Rentenversicherung Bund* (Federalinė pensijų draudimo įstaiga, Vokietija) ginčą dėl vaiko auginimo laikotarpių, kuriuos VA įgijo kitoje valstybėje narėje, įskaitymo apskaičiuojant VA visiško nedarbingumo pensijos dydį.

Nustatyta, kad VA yra Vokietijos pilietė, ji laikotarpiu nuo 1962 m. iki 2010 m. gyveno Nyderlanduose, 5 km nuo Acheno (Vokietija). Achene ji baigė mokyklą ir 1975 m. pradėjo mokytis auklėtojos profesijos. 1980 m. baigusi studijas Vokietijoje, ji nevykdė profesinės veiklos nei Vokietijoje, nei Nyderlanduose. 1986 m. ir 1989 m. VA pagimdė du vaikus, kurie buvo auginami Nyderlanduose ir lankė mokyklą Vokietijoje. Nuo 1993 m. iki 1995 m. ji savarankiškai dirbo Vokietijoje ir nemokėjo įmokų į Vokietijos privalomojo pensijų draudimo sistemą. Vėliau, nuo 1999 m. iki 2012 m. ji Vokietijoje dirbo darbą, kuris pagal Vokietijos teisę laikomas „smulkiu“ ir dėl kurio netaikoma prievolė privalomai draustis. 2010 m. VA persikėlė į Vokietiją, nuo 2012 m. spalio mėn. dirbo pagal darbo sutartį ir tuo pagrindu mokėjo įmokas į Vokietijos privalomojo pensijų draudimo sistemą.

Nuo 2018 m. kovo mėn. VA gauna visiško nedarbingumo pensiją. Apskaičiuojant šios pensijos dydį, be laikotarpių, kuriais ji mokėjo įmokas į Vokietijos privalomojo pensijų draudimo sistemą (t. y. nuo 2012 m.), reikšmingais laikyti laikotarpiai, kuriais ji mokėsi profesijos Vokietijoje (t. y. nuo 1975 m. rugpjūčio mėn. iki 1978 m. liepos mėn. ir nuo 1979 m. rugpjūčio mėn. iki 1980 m. liepos mėn.), ir laikotarpis nuo 1999 m. balandžio 1 d. iki birželio 1 d., kuriuo ji, nors ir augino vaikus Nyderlanduose, dirbo pagal darbo sutartį Vokietijoje ir nebuvo apdrausta privalomuoju draudimu.

VA pareiškė ieškinį pirmosios instancijos teismui, kuriame teigė, kad, apskaičiuojant Vokietijos jai mokamos visiško nedarbingumo pensijos dydį, nepagrįstai neįskaityti vaiko auginimo laikotarpiai, kuriuos ji, nevykdama profesinės veiklos, įgijo Nyderlanduose laikotarpiu nuo 1986 m. lapkričio 15 d. iki 1999 m. kovo 31 d. Kadangi ieškinys pirmojoje instancijoje buvo atmestas, ji pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar, esant tokiai situacijai, kai pensijos gavėja netenkina Reglamento Nr. 987/2009 44 straipsnio 2 dalyje nustatytos darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo sąlygos, SESV 21 straipsnis,

¹⁴ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką.

¹⁵ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

atsižvelgiant į sprendime *Reichel-Albert*¹⁶ suformuotą jurisprudenciją, įpareigoja šią pensiją mokančią valstybę narę įskaityti vaiko auginimo laikotarpius, įgytus kitoje valstybėje narėje, kurioje gavėja ilgus metus nuolat gyveno, net jeigu ši gavėja nemokėjo įmokų į pirmosios valstybės narės draudimo sistemą nei prieš minėtus auginimo laikotarpius, nei iškart po jų.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl vaiko auginimo laikotarpių, įgytų kitoje valstybėje narėje, įskaitymo apskaičiuojant visiško nedarbingumo pensiją

Teisingumo Teismas, primindamas ankstesnę savo jurisprudenciją, išaiškino, kad pagal SESV 21 straipsnį atitinkama pensija mokanti valstybė narė, skirdama šią pensiją, įpareigojama įskaityti atitinkamo asmens kitoje valstybėje narėje įgytus vaiko auginimo laikotarpius, jei nustatyta, kad yra pakankamas ryšys tarp minėtų vaiko auginimo laikotarpių ir draudimo laikotarpių, kuriuos šis asmuo įgijo vykdydamas profesinę veiklą pirmojoje valstybėje narėje. Tokio „pakankamo ryšio“ buvimas taip pat turi būti laikomas įrodytu, kai atitinkamas asmuo draudimo laikotarpius, kaip mokymosi ar profesinės veiklos laikotarpius, įgijo tik pensiją jam mokančioje valstybėje narėje tiek prieš vaiko auginimo laikotarpių įgijimą kitoje valstybėje narėje, tiek po jo.

Valstybės narės savo nacionalinės teisės aktuose gali numatyti, kad tam tikri asmens gyvenimo laikotarpiai, kuriais jis nedirbo pagal darbo sutartį arba savarankiškai, nebuvo privalomai draudžiamas, taigi ir nemokėjo įmokų, prilyginami atitinkamoje valstybėje narėje įgytiems „draudimo laikotarpiams“. Tokiu atveju aplinkybė, kad atitinkamas asmuo nemokėjo įmokų šioje valstybėje narėje laikotarpiais, kurie pagal jos nacionalinės teisės aktus prilyginami tokiems draudimo laikotarpiams, negali paneigti pakankamo ryšio tarp šio asmens kitoje valstybėje narėje įgytų vaiko auginimo laikotarpių ir pirmojoje valstybėje narėje įgytų draudimo laikotarpių.

Nagrinėtu atveju iš pateiktos bylos medžiagos buvo matyti, kad prieš vaiko auginimo laikotarpių įgijimą Nyderlanduose ir po jo VA įgijo draudimo laikotarpių tik Vokietijoje. Iki vaikų gimimo ji įgijo profesinio mokymosi laikotarpių Vokietijoje, kurie – nors jais ir nereikėjo mokėti įmokų – pagal Vokietijos teisę prilyginami draudimo laikotarpiams. Be to, atrodo, kad nuo vaiko auginimo laikotarpių pabaigos iki 2012 m. spalio mėn. ji Vokietijoje dirbo smulkų darbą, kuris pagal Vokietijos teisę taip pat prilyginamas draudimo laikotarpiui, nors taip dirbant nebuvo mokamos įmokos. Galiausiai nuo 2012 m. spalio mėn. iki 2018 m. kovo mėn. VA Vokietijoje, atrodo, vykdė profesinę veiklą, kuriai taikomas privalomasis draudimas, taigi mokėjo įmokas pagal šios valstybės narės privalomojo draudimo sistemą.

Įvertinus pateiktą medžiagą, pažymėta, kad atrodo (nors tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), jog nagrinėjamu atveju yra pakankamas ryšys tarp VA Nyderlanduose įgytų vaiko auginimo laikotarpių ir draudimo laikotarpių, kuriuos ji įgijo tik Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje iki šių auginimo laikotarpių ir po jų, nepaisant to, kad ji nemokėjo įmokų pastarojoje valstybėje narėje nei prieš šiuos auginimo laikotarpius, nei iškart po jų.

Todėl, esant tokiai situacijai, atitinkamą pensiją mokanti valstybė narė negali atsisakyti įskaityti vaiko auginimo laikotarpių vien dėl to, kad jie buvo įgyti kitoje valstybėje narėje, nes priešingu atveju jos piliečiai, pasinaudoję judėjimo laisve, atsidurtų mažiau palankioje padėtyje ir taip būtų pažeistas SESV 21 straipsnis. Taigi tokiu atveju, kai atitinkamas asmuo draudimo laikotarpius kaip mokymosi ar profesinės veiklos laikotarpius įgijo tik visiško nedarbingumo pensiją mokančioje valstybėje narėje tiek prieš vaiko auginimo laikotarpių įgijimą kitoje valstybėje narėje, tiek po jo, skirdama šią pensiją pirmoji valstybė narė pagal SESV 21 straipsnį privalo įskaityti šiuos auginimo laikotarpius, nepaisant to, kad šis asmuo nemokėjo įmokų pirmojoje valstybėje narėje nei prieš šiuos auginimo laikotarpius, nei iškart po jų.

[Prieiga internete](#)

ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje *MediaMarktSaturn, C-687/21*

¹⁶ 2012 m. liepos 19 d. sprendimas byloje *Doris Reichel-Albert, C-522/10, EU:C:2012:475*.

Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Reglamentas (ES) 2016/679 – 5, 24, 32 ir 82 straipsnių aiškinimas – 82 straipsnio galiojimo vertinimas – Prašymo įvertinti galiojimą nepriimtumas – Teisė į kompensaciją už žalą, patirtą dėl duomenų tvarkymo pažeidžiant šį reglamentą – Duomenų atskleidimas teisės gauti šiuos duomenis neturinčiai trečiajai šaliai dėl duomenų valdytojo darbuotojų padarytos klaidos – Duomenų valdytojo įgyvendintų apsaugos priemonių tinkamumo įvertinimas – Teisės į kompensaciją atliekama kompensacinė funkcija – Pažeidimo sunkumo poveikis – Būtinybė nustatyti, kad dėl šio pažeidimo padaryta žala – Sąvoka „neturtinė žala“

Bylos aplinkybės

Ieškovas pagrindinėje byloje nuvyko į bendrovės *Saturn* komercines patalpas, kur įsigijo buitinių elektros prietaisą. Tuo tikslu šios bendrovės darbuotojas parengė pardavimo ir kredito sutartį. Tai darydamas jis įvedė į *Saturn* kompiuterinę sistemą tam tikrus šio kliento asmens duomenis, t. y. jo pavardę ir vardą, adresą, gyvenamąją vietą, darbdavio pavadinimą, pajamas ir banko duomenis. Sutartiniai dokumentai, kuriuose nurodyti šie asmens duomenys, buvo atspausdinti ir pasirašyti abiejų šalių. Po to ieškovas pagrindinėje byloje nunešė juos bendrovės *Saturn* darbuotojams, dirbantiems prekių atsiėmimo vietoje. Kitas klientas, nepastebėtas užlindęs prieš ieškovą pagrindinėje byloje, tuo metu per klaidą gavo tiek ieškovo užsakytą prietaisą, tiek atitinkamus dokumentus, bei viską pasiėmė su savimi.

Kadangi klaida buvo greitai pastebėta, *Saturn* darbuotojas pasirūpino, kad prietaisas ir dokumentai būtų grąžinti, ir per pusvalandį nuo jų perdavimo kitam klientui grąžino juos ieškovui pagrindinėje byloje. Bendrovė norėjo atlyginti ieškovui pagrindinėje byloje už šią klaidą, nemokamai pristatydama atitinkamą prietaisą į jo namus, bet ieškovas manė, kad ši kompensacija yra nepakankama.

Ieškovas pagrindinėje byloje pateikė ieškinį *Amtsgericht Hagen* (Hageno apylinkės teismas, Vokietija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šioje byloje, prašydamas, be kita ko, remiantis BDAR nuostatomis, atlyginti neturtinę žalą, kurią, jo teigimu, jis patyrė dėl *Saturn* darbuotojų padarytos klaidos ir dėl to kilusio pavojaus prarasti savo asmens duomenų kontrolę.

Teisingumo Teismo vertinimas

*Dėl duomenų valdytojo įgyvendinamų techninių ir organizacinių priemonių tinkamumo vertinimo
Dėl teisės į kompensaciją pagal BDAR 82 straipsnį pobūdžio ir taikymo sąlygų*

Teisingumo Teismas nusprendė, kad tarpusavyje siejami BDAR 5, 24, 32 ir 82 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad, nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo, grindžiamą 82 straipsniu, vien aplinkybės, kad duomenų valdytojo darbuotojai per klaidą pateikė teisės gauti šiuos duomenis neturinčiai trečiajai šaliai dokumentą, kuriame yra asmens duomenų, nepakanka pripažinti, kad nagrinėjamo duomenų valdytojo įgyvendintos techninės ir organizacinės priemonės nebuvo „tinkamos“, kaip tai suprantama pagal 24 ir 32 straipsnius.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog BDAR 82 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje numatyta teisė į kompensaciją, be kita ko, neturtinės žalos atveju, atlieka kompensacinę, o ne baudžiamąją funkciją; pinigine kompensacija, grindžiama minėta nuostata, turi leisti visiškai kompensuoti konkrečiai dėl šio reglamento pažeidimo patirtą žalą, o pagal BDAR 82 straipsnį nereikalaujama atsižvelgti į duomenų valdytojo padaryto pažeidimo sunkumo laipsnį, siekiant atlyginti žalą pagal šią nuostatą.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, jog BDAR 82 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmuo, prašantis atlyginti žalą pagal šią nuostatą, turi įrodyti ne tik šio reglamento nuostatų pažeidimą, bet ir tai, kad dėl šio pažeidimo jam buvo padaryta turtinė arba neturtinė žala. Tuo atveju, kai dokumentas, kuriame yra asmens duomenų, buvo perduotas teisės gauti šiuos duomenis neturinčiai trečiajai šaliai, kuri, kaip nustatyta, nesusipažino su šiais duomenimis, „neturtinės žalos“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, negalima nustatyti vien atsižvelgus į aplinkybę, kad duomenų subjektas baiminasi, jog, po tokio perdavimo buvus galimybei pasidaryti minėto dokumento kopiją prieš jį grąžinant, jo duomenys ateityje gali būti paskleisti ar net netinkamai panaudoti.

[Prieiga internete](#)

Plenarinės sesijos 2024 m. balandžio 30 d. sprendimas byloje *La Quadrature du Net ir kt., C-470/21*

Asmens duomenų tvarkymas ir privataus gyvenimo apsauga elektroninių ryšių sektoriuje – Direktyva 2002/58/EB – Elektroninių pranešimų konfidencialumas – Apsauga – 5 straipsnis ir 15 straipsnio 1 dalis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 7, 8 ir 11 straipsniai, 52 straipsnio 1 dalis – Nacionalinės teisės aktai, kuriais viešosios valdžios institucijos veiksmais siekiama kovoti su internete padarytais intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais – Vadinamoji „laisvniško reagavimo“ procedūra – Išankstinis teisių turėtojų organizacijų atliekamas IP adresų, naudojamų autorių teises ar gretutines teises pažeidžiančiai veiklai, rinkimas – Už autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą atsakingos valdžios institucijos vėliau turima prieiga prie civilinės tapatybės duomenų, atitinkančių elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomus IP adresus – Automatizuotas duomenų tvarkymas – Išankstinės kontrolės, kurią atliktų teismas arba nepriklausoma administracinė institucija, reikalavimas – Materialinės ir procedūrinės sąlygos – Apsauga nuo piktnaudžiavimo pavojų ir nuo bet kokios neteisėtos prieigos prie šių duomenų ar jų neteisėto naudojimo

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą iš esmės pateiktas dėl 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL L 337, 2009, p. 11), siejamos su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, išaiškinimo.

Šis prašymas pateiktas nagrinėjant asociacijų *La Quadrature du Net*, *Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs*, *Franciliens.net* ir *French Data Network* ginčą su Ministru Pirmininku (Prancūzija) ir Kultūros ministru (Prancūzija) dėl *décret n° 2010-236, du 5 mars 2010, relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé „Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet“* (2010 m. kovo 5 d. Dekretas Nr. 2010-236 dėl automatizuoto asmens duomenų tvarkymo, leidžiamo pagal Intelektinės nuosavybės kodekso L. 331-29 straipsnį „Kūrinių apsaugos internete priemonių administravimo sistema“, JORF, Nr. 56, 2010 m. kovo 7 d., tekstas Nr. 19), iš dalies pakeisto *décret n° 2017-924, du 6 mai 2017, relatif à la gestion des droits d'auteur et des droits voisins par un organisme de gestion de droits et modifiant le code de la propriété intellectuelle* (2017 m. gegužės 6 d. Dekretas Nr. 2017-924 dėl teisių administravimo institucijos atliekamo autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo, kuriuo iš dalies keičiamas Intelektinės nuosavybės kodeksas, JORF, Nr. 109, 2017 m. gegužės 10 d., tekstas Nr. 176), teisėtumo.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl nacionalinės valdžios institucijos, kuriai pavesta ginti autorių ir gretutines teises nuo pažeidimų internete, galimybės susipažinti su IP adresu susietais tapatybės duomenimis

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje, iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB, 15 straipsnio 1 dalį, siejamą su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 8 ir 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos viešosios valdžios institucijai, kuriai pavesta ginti autorių ir gretutines teises nuo pažeidimų internete, leidžiama susipažinti su viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomais IP adresus atitinkančiais civilinės tapatybės duomenimis, kuriuos iš anksto surinko teisių turėtojų organizacijos, kad ši valdžios institucija galėtų nustatyti tokių adresų, naudojamų veiklai, kuri gali būti pripažinta pažeidimu, turėtojus, ir prireikus imtis priemonių jų atžvilgiu, su sąlyga, kad pagal šiuos teisės aktus:

– šie duomenys saugomi laikantis sąlygų ir techninės tvarkos, užtikrinančios, kad toks saugojimas neleis padaryti tikslių išvadų apie šių IP adresų turėtojų privatų gyvenimą, pavyzdžiui, nustatant išsamų jų

profilį, o tai galima padaryti visų pirma nustatant elektroninių ryšių paslaugų teikėjams pareigą saugoti įvairių kategorijų asmens duomenis, kaip antai civilinės tapatybės duomenis, IP adresus, taip pat srauto ir vietos nustatymo duomenis, užtikrinant veiksmingą šių skirtingų kategorijų duomenų atskyrimą, užkertant kelią tam, kad būtų susiejami šių skirtingų kategorijų duomenys, ir ne ilgiau, nei griežtai būtina,

– šios valdžios institucijos prieiga prie tokių atskirai saugomų duomenų skirta tik tam, kad būtų nustatytas asmuo, įtariamas padaręs nusikalstamą veiklą, ir tokiai prieigai būtų taikomos būtinos garantijos, kad, išskyrus netipines situacijas, ji neleistų padaryti tikslų išvadų apie IP adresų turėtojų privatų gyvenimą, pavyzdžiui, nustatant išsamų jų profilį, o tai visų pirma reiškia, kad šios institucijos pareigūnams, įgaliotiems turėti tokią prieigą, draudžiama bet kokia forma atskleisti informaciją apie rinkmenų, su kuriomis susipažino šie turėtojai, turinį, išskyrus atvejus, kai siekiama kreiptis į prokuratūrą, sekti šių adresų savininkų naršymo kelius ir apskritai naudoti šiuos IP adresus kitais tikslais, nei siekiant imtis priemonių prieš tokių adresų turėtojus,

– galimybė asmenims, atsakingiems už minėtos valdžios institucijos atliekamą faktinių aplinkybių nagrinėjimą, susieti tokius duomenis su rinkmenomis, kuriose yra duomenų, leidžiančių nustatyti saugomų kūrinių, kurių padarymas prieinamų pateisina teisių turėtojų organizacijų atliekamą IP adresų rinkimą, pavadinimus, jeigu tas pats asmuo vėl pradeda vykdyti veiklą, kuria pažeidžiamos autorių ar gretutinės teisės, būtų suteikiama su sąlyga, kad taikoma teismo arba nepriklausomos administracinės institucijos kontrolė, kuri negali būti visiškai automatizuota ir turi būti atlikta prieš susiejant duomenis su rinkmenomis, nes tokiais atvejais gali būti įmanoma padaryti tikslas išvadas apie asmens, kurio IP adresas buvo naudojamas veiklai, galinčiai pažeisti autorių ar gretutines teises, privatų gyvenimą,

– valdžios institucijos naudojamą duomenų tvarkymo sistemą reguliariai tikrintų nepriklausoma įstaiga, kuri yra su ta institucija nesusijusi trečioji šalis, siekiant patikrinti sistemos vientisumą, įskaitant veiksmingas apsaugos priemones nuo piktnaudžiavimo pavojaus ir nuo bet kokios neteisėtos prieigos prie tų duomenų ar jų neteisėto naudojimo, taip pat jos veiksmingumą ir patikimumą nustatant galimus trūkumus.

[Prieiga internete](#)

EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIAI INVESTICIJŲ FONDAI

2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje *Eesti Vabariik (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet)*, C-437/22

Žemės ūkis – Bendra žemės ūkio politika – Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) parama kaimo plėtrai – Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga – Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 – 7 straipsnis – Administracinės priemonės ir nuobaudos – Reglamentas Nr. 1306/2013 – 54 ir 56 straipsniai – Deleguotasis reglamentas Nr. 640/2014 – 35 straipsnis – Neteisėtai išmokėtų sumų susigrąžinimas iš asmenų, dalyvavusių darant pažeidimą – Sąvoka „paramos gavėjas“

Bylos aplinkybės

Bendrovė X 2005 m. lapkričio 7 d. buvo įtraukta į Estijos įmonių registrą, o 2019 m. birželio 20 d. buvo iš jo išregistruota po to, kai susijungė su Bendrove Y. Iki 2015 m. gruodžio 18 d. R. M. buvo Bendrovės X vadovas, vėliau tapo jos įgaliotiniu. Jo sutuoktinė E. M. buvo šios bendrovės vadovė nuo 2015 m. gruodžio 18 d. iki jos išregistravimo iš įmonių registro.

2021 m. kovo 15 d. nacionalinio teismo nuosprendžiu R. M. buvo pripažintas kaltu, be kita ko, dėl trijų sukčiavimo subsidijų srityje atvejų dėl to, kad kaip Bendrovės X atstovas sąmoningai teikė klaidingą informaciją Estijos Žemės ūkio informacijos ir registrų tarnybai (toliau – Tarnyba), kad gautų pagalbą pagal 2007–2013 metų ir 2014–2020 metų kaimo plėtros programas. Todėl spręsta, jog Tarnyba Bendrovei X nepagrįstai išmokėjo 143 737,38 Eur paramos sumą. Apkaltinamasis nuosprendis buvo priimtas ne tik dėl R. M., bet ir dėl E. M., nes ji dviem atvejais bendrininkavo vykdant šį sukčiavimą subsidijų srityje. Šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas nurodė R. M. ir E. M. Estijos Respublikai sumokėti paramos, kurią nepagrįstai gavo Bendrovė X, sumą. R. M. ir E. M. apeliacinis skundas dėl šio teismo sprendimo buvo atmestas. Kasaciniame skunde R. M. ir E. M. nurodė, kad Estijos Respublikos pareikštas ieškinys dėl skolinio reikalavimo pagal viešąją teisę pripažinimo turi būti pripažintas nepriimtiniu, nes nepagrįstai gautą

paramą galima teisėtai susigrąžinti tik iš jos gavėjo – Bendrovės Y, kaip Bendrovės X teisių ir pareigų perėmėjos.

Estijos Aukščiausiasis Teismas priėmė dalinį sprendimą, kuriuo galutinai patvirtino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nuosprendžių dalį, kuria R. M. ir E. M. buvo pripažinti kaltais dėl sukčiavimo subsidijų srityje. Dėl reikalavimo, kad R. M. ir E. M. grąžintų išmokėtą paramą, kurią nepagrįstai gavo Bendrovė X, Estijos Aukščiausiasis Teismas kreipėsi į ESTT, teiraudamasis: 1) ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, iš Reglamento 2988/95 7 straipsnio, siejamo su Reglamento Nr. 1306/2013 56 straipsnio pirma pastraipa ir 54 straipsnio 1 dalimi bei Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 6 dalimi, kyla tiesioginį teisinį poveikį turintis teisinis pagrindas reikalauti susigrąžinti sukčiavimo būdu gautą paramą iš ją gavusio juridinio asmens atstovų, kurie sąmoningai pateikė melagingą informaciją, kad gautų šią pagalbą; 2) ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, kai parama dėl sukčiavimo buvo paskirta ir išmokėta ribotos atsakomybės bendrovei, pagalbą gavusios bendrovės atstovai, kurie sukčiavo ir buvo tikrieji šios bendrovės gautos pagalbos gavėjai sukčiavimo metu, taip pat gali būti laikomi pagalbos gavėjais, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1306/2013 54 straipsnio 1 dalį ir Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 6 dalį.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl galimybės susigrąžinti nepagrįstai išmokėtą paramą ne iš tokios paramos gavėjo, o iš asmenų, kurių sukčiavimas lėmė nepagrįstą paramos išmokėjimą

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog nors Reglamento Nr. 1306/2013 54 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad turi būti pareikalauta, jog visą nepagrįstai gautą sumą grąžintų „gavėjas“, šio reglamento 56 straipsnyje tik nurodoma valstybės narės susigrąžintų sumų paskirtis, tačiau nepatikslinami asmenys, kuriems šis reikalavimas turi būti pateiktas; nors Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 6 dalyje kalbama apie pagalbos „gavėją“, joje taip pat nėra tokios nuorodos. Reglamento Nr. 1306/2013 39 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, jog valstybės narės turi užkirsti kelią pažeidimams, juos aptikti ir veiksmingai ištaisyti, ir kad šiuo tikslu jos turėtų taikyti Reglamentą Nr. 2988/95. Vadinas, Reglamento Nr. 1306/2013 nuostatas reikia aiškinti laikantis Reglamento Nr. 2988/95 bendrųjų taisyklių. Be to, pagal Reglamento Nr. 1306/2013 54 straipsnio 3 dalies b punktą valstybės narės gali nereikalauti sugrąžinti dėl pažeidimo nepagrįstai išmokėtos pagalbos, kai tai neįmanoma dėl skolininko „arba už pažeidimą teisiškai atsakingų asmenų“ nemokumo. ESTT vertinimu, ši nuostata netektų bet kokio naudingo poveikio, kiek tai susiję su šiais asmenimis, jei nebūtų galima reikalauti, kad ir jie grąžintų atitinkamą pagalbą. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas akcentavo, kad Reglamento Nr. 1306/2013 54 ir 56 straipsniuose ir Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 6 dalyje nustatant valstybėms narėms pareigą susigrąžinti dėl pažeidimo nepagrįstai gautą pagalbą, išskyrus atvejus, kai yra teisėtų priežasčių nevykdyti tokio susigrąžinimo, siekiama apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, kaip tai patvirtina Reglamento Nr. 1306/2013 58 straipsnio 1 dalies e punktas. Galimybė susigrąžinti nepagrįstai gautą pagalbą ne tik iš jos gavėjo, bet ir, remiantis Reglamento Nr. 2988/95 7 straipsniu, iš „asmen[ų] <...>, kurie yra padarę pažeidimą arba kurie pagal savo pareigas turi atsakyti už padarytą pažeidimą arba užtikrinti, kad jis nebūtų padarytas“, akivaizdžiai gali padėti pasiekti šį tikslą, be kita ko, kai gavėjas yra juridinis asmuo, kuris jau nebeegzistuoja arba neturi pakankamai lėšų pagalbai grąžinti. Šis aiškinimas visų pirma pateisinamas atsižvelgiant į kovos su sukčiavimu veiksmingumo tikslą, nurodytą Reglamento Nr. 2988/95 4 konstatuojamojoje dalyje.

Vadinas, Reglamento Nr. 1306/2013 56 straipsnio pirmos pastraipos, siejamos su šio reglamento 54 straipsnio 1 dalimi ir Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 6 dalies pirmu sakiniu, taip pat atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2988/95 7 straipsnį bei į teisės normų, kurių dalis ji yra, tikslą, aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad pagal šį straipsnį galima susigrąžinti Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai finansuojamą pagalbą, kuri buvo nepagrįstai gauta dėl sukčiavimo, ne tik iš šios pagalbos gavėjo, bet ir iš asmenų, kurie, nors ir negali būti laikomi šios pagalbos gavėjais, sąmoningai pateikė klaidingą informaciją siekdami ją gauti. Nors Reglamento Nr. 1306/2013 56 straipsnyje pareiga grąžinti paramą, išmokėtą sąmoningai pateikus klaidingą informaciją, aiškiai nenumatyta, jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į šio reglamento 39 konstatuojamąją dalį, kurioje aiškiai nurodyta, kad valstybės narės turėtų užkirsti kelią visiems paramos gavėjų pažeidimams, juos aptikti ir veiksmingai ištaisyti ir kad šiuo tikslu turėtų būti

taikomas Reglamentas Nr. 2988/95. Be to, šio reglamento 2 straipsnio 1 dalies g punkte, kiek tai susiję su sąvokos „pažeidimas“ apibrėžtimi, daroma aiški nuoroda į Reglamentą Nr. 2988/95. Remiantis Reglamento Nr. 2988/95 7 straipsniu, galima reikalauti, kad pagalbą taip pat grąžintų asmenys, dalyvavę darant atitinkamą pažeidimą.

Šiomis aplinkybėmis ESTT taip pat konstatavo, jog vis dėlto negalima daryti išvados, kad R. M. ir E. M. gali būti laikomi „pagalbos gavėjais“, kaip tai suprantama pagal Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 2 straipsnio 1 dalies antros pastraipos 1 punktą, jei nėra tenkinamos šioje nuostatoje šiuo tikslu nustatytos sąlygos. Tačiau šie atstovai gali būti įpareigoti grąžinti nepagrįstai išmokėtą paramą, net jeigu jie veikė šio juridinio asmens vardu neturėdami „pagalbos gavėjo“ statuso.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 11 d. sprendimas byloje *Baramlay, C-6/23*

Žemės ūkis – Bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP) – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) – Taikymas *ratione materiae* – Taikymas *ratione temporis* – Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 – 22 straipsnis – Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui – 71 straipsnis – Atitiktis reikalavimams – Skyrimo sąlygos – Valstybės narės teisės aktai, kuriuose nustatyta pareiga nepertraukiamai tęsti pagrindinę žemės ūkio veiklą kaip savarankiškai dirbančiam asmeniui – Papildomos atitikties reikalavimams sąlygos – Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 – 63 straipsnis – Deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 640/2014 – 35 straipsnis – Atitiktis reikalavimams kriterijus – Įsipareigojimas

Bylos aplinkybės

Pareiškėjas pateikė paraišką pagal 2007–2013 metų programavimo laikotarpio Vengrijos kaimo plėtros programą, paraiškoje įsipareigojo įsteigti naują žemės ūkio valdą, asmeniškai tą valdą valdyti ir kaip pagrindinę veiklą vykdyti žemės ūkio gamybos veiklą kaip savarankiškai dirbantis asmuo nuo paraiškos išmokėti 90 proc. paramos sumos pateikimo dienos iki ūkininkavimo laikotarpio pabaigos. Pareiškėjo paraiška buvo priimta, jam išmokėta 90 proc. paramos, tačiau paprašius išmokėti likusius 10 proc. paramos sumos šis jo prašymas atmestas bei pareikalauta grąžinti visą jam anksčiau išmokėtą paramą, nes pareiškėjas ją gavo nepagrįstai. Toks sprendimas priimtas, nustačius, kad pareiškėjas nevykdė žemės ūkio veiklos, kaip pagrindinės veiklos, visu laikotarpiu, už kurį buvo išmokėta parama (dalį šio laikotarpio kaip pagrindinę jo veiklą individualių verslininkų registre buvo nurodyta fotokopijavimo ir reprografijos veikla). Pareiškėjas šį sprendimą apskundė nacionaliniams teismams, tačiau jo skundai pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų buvo atmesti.

Kasacinį skundą nagrinėjantis Vengrijos Aukščiausiasis Teismas kreipėsi į ESTT, be kita ko, teiraudamasis, ar Reglamento Nr. 1306/2013 63 straipsnio 1 dalis ir Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 1–3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad, viena vertus, valstybės narės teisės aktuose nustatyta paramos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui atitikties reikalavimams sąlyga, pagal kurią tos paramos gavėjas privalo kaip pagrindinę vykdyti žemės ūkio gamybos veiklą nuo paraiškos išmokėti 90 proc. tos paramos sumos pateikimo dienos iki tos veiklos vykdymo laikotarpio pabaigos, yra „atitikties kriterijus“ arba „įsipareigojimas“, kaip tai suprantama pagal tas nuostatas, ir, kita vertus, tos nuostatos prieštarauja tam, kad, jeigu tos sąlygos nesilaikoma, gavėjas turi grąžinti visą paramos sumą, neatsižvelgiant į to nesilaikymo laikotarpio trukmę.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl „atitikties kriterijaus“ ir „įsipareigojimo“ sąvokų aiškinimo ir teisinių pasekmių jų nesilaikant

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog sąvokos „atitikties kriterijus“ ir „įsipareigojimas“ neapibrėžtos nei Reglamente Nr. 1306/2013, nei Deleguotajame reglamente Nr. 640/2014. Tačiau, remiantis įprastine šių terminų reikšme ir jų vartojimo tuose reglamentuose kontekstu, darytina išvada, kad Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai finansuojamos veiklos kaimo plėtros srityje „atitikties kriterijus“ turi būti suprantamas kaip iš anksto nustatytas reikalavimas, kurį būtina tenkinti, kad paraiška dėl paramos būtų galiojanti, todėl, jeigu tas reikalavimas netenkinamas, paraiška dėl paramos turi būti atmesta, o

„įsipareigojimas“ reiškia paraišką dėl paramos pateikusių subjekto pažadą kaimo plėtros programos įgyvendinimo laikotarpiu laikytis toje programoje suformuluoto įsipareigojimo, jei tokia parama bus suteikta. Nesilaikymo teisinės pasekmės skiriasi atsižvelgiant į tai, ko nesilaikoma – „atitikties kriterijaus“ ar „įsipareigojimo“. Remiantis Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 35 straipsnio 1–3 dalimis, t. y. nuostatomis, kuriose patikslinama Reglamento Nr. 1306/2013 63 straipsnio 1 dalis, darytina išvada, kad jeigu nesilaikoma „atitikties kriterijaus“, visa prašoma parama neskiriama arba atšaukiama, o jeigu nesilaikoma „įsipareigojimo“, pagalba, jeigu ji dar neišmokėta, negali būti mokama arba turi būti atšaukta visa ar iš dalies, atsižvelgiant į nesilaikymo atvejo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą.

Atsižvelgęs į nustatytas aplinkybes, ESTT darė išvadą, kad pareiga, kaip pagrindinę vykdyti žemės ūkio gamybos veiklą nuo paraiškos išmokėti 90 proc. paramos sumos pateikimo dienos iki tos veiklos vykdymo laikotarpio pabaigos, yra „įsipareigojimas“, o jo nesilaikymo atveju nacionalinės valdžios institucijos, spręsdamos, kokia pareiškėjo gautos paramos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui dalis turi būti atšaukta, privalėtų atsižvelgti į nesilaikymo atvejo reikšmingumą, mastą, trukmę.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 18 d. sprendimas byloje *Kaszamás, C-79/23*

Žemės ūkis – Bendroji žemės ūkio politika – Tiesioginės paramos ūkininkams schema – Reglamentas (EB) Nr. 1122/2009 – Vienkartinės išmokos už plotą schema – 58 straipsnis – Paramos sumažinimas arba jos neskyrimas, kai deklaruojamas per didelis plotas – Bauda, kai deklaruotas per didelis plotas viršija 50 proc. nustatyto ploto – Baudos sumos susigrąžinimas per trejus kalendorinius metus nuo nustatymo metų – Sąvoka „nustatymas“ – Tikrinimo ataskaita, kurioje nustatyti pažeidimai, padaryti paraiškoje dėl atitinkamos pagalbos

Bylos aplinkybės

Pareiškėjas 2013 metais pateikė paraišką pagal 2013 metų bendrosios išmokos už plotus schemą. Vengrijos paramą administruojanti institucija 2016 ir 2018 metų sprendimais atmetė pareiškėjo paraišką ir neskyrė paramos. Abu šie sprendimai buvo panaikinti, nurodant paraiškos administravimo procedūrą atlikti iš naujo. Vengrijos paramą administruojanti institucija 2020 m. sausio 27 d. sprendimu, remdamasi 2013 ir 2014 metais atliktų patikrinimų vietoje rezultatais, atmetė paramos paraišką dėl to, kad pareiškėjo per didelis deklaruotas plotas viršijo 50 proc. nustatyto ploto. Pareiškėjas šio sprendimo neginčijo.

2020 metais pareiškėjas pateikė naują paraišką pagal 2020 metų bendrosios išmokos už plotus schemą. Vengrijos paramą administruojanti institucija skyrė pareiškėjui avansą, tačiau vėliau nurodė neišmokėti visos to avanso sumos, kad būtų susigrąžinta 2020 m. sausio 27 d. sprendimu pareiškėjui anksčiau skirtos baudos suma, motyvuojant tuo, jog pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečią pastraipą baudos sumą galima susigrąžinti per trejus kalendorinius metus nuo 2020 m. sausio 27 d. sprendimo priėmimo.

Nesutikdamas su tokiu sprendimu, pareiškėjas kreipėsi į nacionalinį teismą, nurodydamas, kad kalendoriniai metai, kuriais nustatytas pažeidimas, atsižvelgiant į „pažeidimo konstatavimo“ sąvoką, yra 2013 arba 2014 metai, kuriais buvo atlikti patikrinimai vietoje ir parengti tų patikrinimų protokolai. Todėl, remiantis Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečia pastraipa, aptariama bauda, kuri nebuvo susigrąžinta per trejus kalendorinius metus, skaičiuojant nuo 2014 metų, turėtų būti panaikinta.

Atsižvelgęs į byloje susiklosčiusias aplinkybes, pareiškėjo skundą nagrinėjantis Vengrijos Sostinės apygardos teismas kreipėsi į ESTT teiraudamasis, ar sąvoka „nustatymas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečią pastraipą, turi būti aiškinama, kaip reiškianti po patikrinimo (jeigu pas ūkininką buvo atliktas toks patikrinimas vietoje) parengtą patikrinimo ataskaitą ir konstatuojanti paraiškoje dėl aptariamą pagalbą padarytus pažeidimus, ar kaip reiškianti remiantis ta ataskaita priimtą pirmąjį sprendimą iš esmės arba kaip reiškianti galutinį sprendimą neskirti pagalbos.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pažeidimo nustatymo momento ir jo reikšmės, skaičiuojant senaties terminą išmokėtai paramai susigrąžinti

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog remiantis Reglamento Nr. 1122/2009 32 straipsniu galima daryti aiškią išvadą, viena vertus, kad pažeidimai konstatuojami tikrinimo ataskaitoje, ir, kita vertus, kad kompetentinga institucija, priimdama sprendimą dėl galimo sumažinimo ar neskyrimo, tai padaro remdamasi toje ataskaitoje nustatytais faktais. Todėl savoka „nustatymas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1122/2009, konkrečiai – pagal jo 58 straipsnio trečią pastraipą, atitinka per tikrinimą vietoje nustatytus pažeidimus, kurie įvardyti tokiais atvejais rengiamoje tikrinimo ataskaitoje. Tokį aiškinimą pagrindžia Reglamento Nr. 1122/2009 54 straipsnis dėl tikrinimo ataskaitų, kurias kompetentinga institucija turi parengti atlikusi bet kokią patikrinimą vietoje dėl kompleksinio paramos susiejimo, aiškinamas atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1122/2009 73 ir 90 konstatuojamąsias dalis. Iš tiesų tame 54 straipsnyje būtent numatyta, viena vertus, kad tose ataskaitose pateikiamos, be kita ko, per tokį patikrinimą padarytos išvados, ir, kita vertus, kad jei kompetentinga tikrinančioji institucija nėra mokėjimo agentūra, tos ataskaitos pateikiamos pastarajai. Tačiau, kaip galima teigti remiantis šio reglamento 73 ir 90 konstatuojamosiomis dalimis, tose tikrinimo ataskaitose pateiktos išvados suteikia galimybę mokėjimo agentūrai sumažinti atitinkamą pagalbą arba atsisakyti ją skirti. Be to, Reglamento Nr. 1122/2009 70 straipsnio 4 dalyje dėl paramos sumažinimo arba jos neskyrimo, kiek tai susiję su kompleksiniu paramos susiejimu, nustatyta, jog laikoma, kad reikalavimai pažeisti, jeigu pažeidimai nustatomi atlikus šiame reglamente nurodytus patikrinimus arba kai apie juos kaip nors kitaip pranešta kompetentingai kontrolės institucijai arba, jei taikoma, mokėjimo agentūrai. Taip šioje nuostatoje dar kartą patvirtinama ne tik tai, kad pagal bendrąją taisyklę pažeidimai nustatomi tiesiogiai atliekant patikrinimus pagal tą reglamentą, bet ir tai, kad nustatytais pažeidimais laikomi neatitikimai, apie kuriuos buvo paprasčiausiai bet koku būdu pranešta institucijai. Taigi savoka „nustatymas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1122/2009, yra neformali ir dėl to neprivalo būtinai būti įforminta remiantis tikrinimo ataskaita priimtame administraciniame sprendime dėl esmės.

ESTT atkreipė dėmesį, kad Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečioje pastraipoje yra nustatytas administracinės sankcijos taikymo terminas, užtikrinantis ūkininkų teisinį saugumą. Jeigu savoka „nustatymas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečią pastraipą, būtų priklausoma nuo nenumatytų nacionalinės administracinės ir galbūt teisminės procedūros atveju, suinteresuotajam ūkininkui būtų sunku numatyti finansines pasekmes, kurias jis turėtų priimti tuo atveju, jei nuspręstų pateikti naują paraišką dėl pagalbos ir jeigu ta pagalba būtų iš dalies arba visiškai neišmokama dėl daugiau kaip prieš trejus kalendorinius metus nustatytų pažeidimų. Aptariamam atveju pagrindinėje byloje du kartus buvo panaikinti pirmosios pakopos administracinės institucijos priimti sprendimai, nuo to momento, kai 2013 m. birželį buvo atliktas pirmasis pareiškėjo paraiškos patikrinimas vietoje, iki momento, kai nacionalinės institucijos 2020 m. spalį ėmėsi susigrąžinti baudą už per didelį deklaruotą plotą, praėjo daugiau kaip septyneri metai. Atsižvelgęs į šias aplinkybes, ESTT darė išvadą, kad nagrinėjamu atveju reikia nuspręsti, jog pažeidimo nustatymo metai, kaip jie suprantami pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečią pastraipą, yra tie kalendoriniai metai, kuriais po tikrinimo vietoje buvo parengta ataskaita dėl atitinkamoje paraiškoje dėl pagalbos nustatytų pažeidimų. Kadangi pagrindinėje byloje 2013 ir 2014 metais buvo atlikti keli patikrinimai vietoje, būtent nacionalinis teismas, kuris vienintelis turi kompetenciją vertinti faktines aplinkybes, privalės nustatyti, kuris iš tų patikrinimų sudarė galimybę galutinai pagrįsti dėl nustatytų pažeidimų vėliau nacionalinių institucijų priimtą sankciją, t. y. nemokėti pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečią pastraipą apskaičiuotos paramos.

[Prieiga internete](#)

TRANSPORTAS

2024 m. sausio 25 d. sprendimas byloje *Obshtina Pomorie, C-390/22*

Transportas – Reglamentas (EB) Nr. 1370/2007¹⁷ – Keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešosios paslaugos – Viešųjų paslaugų sutartys – Kompensacijos už viešąsias paslaugas – 4 straipsnio 1 dalies b punktas – Kompensacijos už viešąją paslaugą apskaičiavimo rodikliai – Išankstinių, objektyvių ir skaidrių rodiklių nustatymas – Nesurengta konkurso procedūra – Reglamento (EB) Nr. 1370/2007 priede nustatytų kompensacijos apskaičiavimo taisyklių taikymas – Nacionalinės teisės aktuose numatytos kompensacijos mokėjimo sąlygos – Kompensacijos dydžio nustatymas valstybės biudžeto įstatyme atitinkamiems metams ir šios sumos pervedimas kompetentingai nacionalinei institucijai – Kompensacijos apskaičiavimo rodiklių nustatymas darant nuorodą į bendrąsias taisykles

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Obshtina Pomorie* (Pomorijės savivaldybė, Bulgarija) ir transporto bendrovės „*ANHIALO AVTO*“ OOD (toliau – Bendrovė), su kuria tiesiogiai (nerengiant konkurso) buvo sudaryta viešųjų paslaugų sutartis, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1370/2007 5 straipsnio 5 dalį, ginčą dėl kompensacijos, kurią savivaldybė turi sumokėti Bendrovei už sąnaudas, jos patirtas vykdant keleivinio transporto autobusais viešųjų paslaugų įsipareigojimus.

Pagal minėtą sutartį kompetentinga vietos valdžios institucija įsipareigojo per Finansų ministerijos nustatytus terminus perversi operatoriui (t. y. Bendrovei) lėšas, atitinkančias prireikus subsidiją pagal galiojančią nacionalinę teisę ir kompensaciją už nemokamą ar lengvatinį važiavimą, kuriuo pagal šias nuostatas gali pasinaudoti reikalavimus atitinkantys tam tikrų kategorijų piliečiai. Atsižvelgiant į tai, nesant ginčo, jog Bendrovė teikė sutartyje numatytas vežimo paslaugas, Pomorijės savivaldybė išmokėjo kompensacijos sumą, atitinkančią visą Bulgarijos Respublikos centriniame biudžete šiai savivaldybei nustatytą ir iš jo išmokėtą lėšų sumą, skirtą subsidijoms už miesto ir tarpmiestinį transportą. Tačiau Bendrovė nesutiko su išmokėtos kompensacijos dydžiu ir teigė, kad dalis jai priklausančios kompensacijos liko nesumokėta.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl kompensacijos už viešųjų paslaugų teikimą (ne)priklausymo nuo lėšų sumos, nustatytos atitinkamos valstybės biudžete, ir vėlesnio šių lėšų pervedimo kompetentingai institucijai

Teisingumo Teismas priminė, kad Reglamente Nr. 1370/2007 nustatytos specialiosios normos, kuriose numatyta, kaip galima nukrypti nuo viešųjų pirkimų bendros tvarkos, taip siekiant sukurti teisinį pagrindą skirti kompensacijas ir (arba) suteikti išimtines teises už sąnaudas, patirtas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus. Iš Reglamento Nr. 1370/2007 6 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio formuluotės matyti, kad kompensacija, susijusi su viešųjų paslaugų sutartimi, neatsižvelgiant į jos sudarymo tvarką, turi atitikti šio reglamento 4 straipsnyje, kuriame nustatomas jos privalomas turinys, numatytus reikalavimus. Pagal Reglamento Nr. 1370/2007 6 straipsnio 1 dalies antrą sakinį kompensacija, kai ji skiriama nerengiant konkurso, taip pat turi atitikti šio reglamento priede nurodytas išsamias nuostatas dėl kompensacijos apskaičiavimo. Taip, be kita ko, yra kalbant apie viešųjų paslaugų sutartį, kurią kompetentinga vietos valdžios institucija tiesiogiai, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio h punktą, sudarė su viešųjų paslaugų operatoriumi kaip skubią priemonę pagal šio reglamento 5 straipsnio 5 dalį.

Viena vertus, Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje nurodyta, kad viešųjų paslaugų sutartyse, neatsižvelgiant į jų sudarymo tvarką, turi būti iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti rodikliai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, jeigu ji numatyta. Kita vertus, kai viešųjų paslaugų sutartis buvo sudaryta nerengiant jokie konkurso, šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies b punkto antrame sakinyje, siejamame su jo priedo 2 punktu, numatyta, kad šie rodikliai turi būti nustatomi taip, kad kompensacija negalėtų viršyti sumos, atitinkančios grynąjį finansinį rezultatą, kurį viešųjų paslaugų operatorius patirtų vykdydamas viešosios paslaugos įsipareigojimus. Ši suma gaunama iš sąnaudų, patirtų vykdant tokius įsipareigojimus, atėmus jų teigiamo finansinio poveikio sumą ir įplaukas

¹⁷ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinant Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70.

iš tarifų, gautas už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą, ir prie gauto rezultato pridėjus „pagrįstą pelną“, kurį turi teisę gauti visi operatoriai. Tokiais įsipareigojimais dėl viešųjų paslaugų sutartyje sudarto atlygio siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi vienodo požiūrio, proporcingumo ir skaidrumo principų, o pastarasis principas yra labai svarbus, kai pagal viešųjų paslaugų sutartį kompensacija skiriama nerengiant konkurso.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kompensacija, kurios suma, sumokėta viešųjų paslaugų operatoriui pagal viešųjų paslaugų sutartį, pati priklauso nuo lėšų sumos, kiekvienais metais nustatytos atitinkamos valstybės narės biudžeto įstatyme, ir vėlesnio šių lėšų pervedimo kompetentingai vietos valdžios institucijai, yra grindžiama skaičiavimo rodikliais, kurie pažeidžia iš Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto, siejamo su jo priedo 2 punktu, kylančius reikalavimus. Priešingai, nei reikalaujama šiose nuostatose, tokie rodikliai, pirma, nėra nustatyti iš anksto objektyviai bei skaidriai ir, antra, jie nėra susiję su viešojo transporto operatoriaus vykdomų viešųjų paslaugų įsipareigojimų grynuoju finansiniu rezultatu. Tokia kompensavimo sistema neleidžia atitinkamam viešųjų paslaugų operatoriui sudarant viešųjų paslaugų sutartį su reikalaujamu tikslumu nustatyti kompensacijos, kurią jis turi teisę gauti iš kompetentingos institucijos už jam tenkančių viešosios paslaugos įsipareigojimų vykdymą. Ši sistema dėl nesaugumo, susijusio su kompensacijos, kuri gali būti sumokėta, skaidrumo trūkumu, gali pakenkti Reglamentu Nr. 1370/2007 siekiamam tikslui nustatyti kompensacijos skyrimo sąlygas siekiant sąžiningos konkurencijos sąlygomis užtikrinti našų ir finansiškai pelningą viešojo keleivinio transporto paslaugų teikimą, kad būtų pasiektas aukštas šių paslaugų kokybės lygis. Tokia sistema viršija Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkte valstybėms narėms suteiktą diskreciją nustatyti kompensacijos už viešąją paslaugą sistemas.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatavo, kad Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias kompensacija, kurią kompetentinga institucija moka viešųjų paslaugų operatoriui už viešųjų paslaugų sutarties vykdymą, jam gali būti skirta tik jeigu šią kompensaciją atitinkančios lėšos buvo numatytos atitinkamiems metams šios valstybės narės biudžeto įstatyme ir išmokėtos šiai institucijai.

Dėl rodiklių, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija už viešųjų paslaugų teikimą, nustatymo ne viešųjų paslaugų sutartyje

Pagal Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto formuluotę aktai, leidžiantys nustatyti kompensacijos dydį, apima ne tik viešųjų paslaugų sutartis, bet ir bendrąsias taisykles, kurios Reglamento Nr. 1370/2007 2 straipsnio 1 punkte apibrėžtos kaip priemonės, nediskriminuojant taikomos visoms tos pačios rūšies keleivinio transporto viešosioms paslaugoms tam tikroje geografinėje teritorijoje, už kurią yra atsakinga kompetentinga institucija. Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkte nereikalaujama, kad visi viešųjų paslaugų sutartyje numatytos kompensacijos apskaičiavimo rodikliai būtų apibrėžti tokioje sutartyje, o tik reikalaujama, kad šie rodikliai būtų iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti, nesvarbu, ar tai būtų padaryta viešųjų paslaugų sutartyje ar bendrosiose taisyklėse.

Atsižvelgiant į valstybių narių teisinių sistemų skirtumus, Reglamente Nr. 1370/2007 vartojama sąvoka „viešųjų paslaugų sutartis“ turi būti suprantama plačiai ir apima ne tik sutartinio pobūdžio aktus, bet ir kitokio pobūdžio teisės aktus, be kita ko, įstatymus ir kitus reglamentuojančius teisės aktus. Vadinas, tokią sutartį gali sudaryti bendrojo teisės akto, kuriuo operatoriui pavedamas viešosios paslaugos valdymas, ir administracinio akto, kuriame išsamiai išdėstyti su šia paslauga susiję reikalavimai, derinys, ir tai patvirtina, kad kompensacijos už viešąją paslaugą apskaičiavimo rodikliai gali būti numatyti remiantis bendrosiomis teisės akto ar kito reglamentuojančio akto taisyklėmis.

Teisingumo Teismas pakartojo, kad skaidrumo tikslas yra labai svarbus nustatant kompensacijos už viešąją paslaugą apskaičiavimo rodiklius, ypač kai ji skiriama nerengiant konkurso procedūros. Vis dėlto, norint pasiekti šį tikslą, nebūtina, kad visi kompensacijos apskaičiavimo rodikliai būtų numatyti kompetentingos nacionalinės institucijos ir viešųjų paslaugų operatoriaus sudarytoje viešųjų paslaugų sutartyje. Jei bendrosios taisyklės, susijusios su tokiais rodikliais, pagal Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį nustatomos iš anksto objektyviai ir skaidriai, be to, jeigu jos, kai nerengiama konkurso procedūra, atitinka šio reglamento priede nustatytas išsamias taisykles, viešųjų paslaugų operatorius gali su reikalaujamu tikslumu nustatyti kompensacijos, kuri priklauso už jam tenkančių viešosios paslaugos įsipareigojimų vykdymą, dydį.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, jog Reglamento Nr. 1370/2007 4 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias kompetentingai institucijai leidžiama vykdant viešųjų paslaugų sutartį viešųjų paslaugų operatoriui išmokėti kompensaciją, jeigu rodikliai, kuriais remiantis apskaičiuojama ši kompensacija, yra nustatyti ne šioje sutartyje, o iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti bendrosiose taisyklėse, kuriose apibrėžtas tokios kompensacijos dydis.

[Prieiga internete](#)

FINANSŲ RINKŲ PRIEŽIŪRA

2024 m. vasario 22 d. sprendimas byloje *ABC Projektai, C-661/22*

Mokėjimo paslaugos vidaus rinkoje – Direktyva (ES) 2015/2366¹⁸ – 4 straipsnio 3 ir 5 punktai – Mokėjimo paslauga arba operacija – Direktyva 2009/110/EB¹⁹ – 2 straipsnio 2 punktas – Elektroninių pinigų leidimas – Mokėjimo įstaigos atliekamas klientų lėšų laikymas be konkretaus mokėjimo nurodymo – Kvalifikacija

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 ir 5 punktų ir Direktyvos 2009/110/EB 2 straipsnio 2 punkto išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant UAB ABC Projektai ir Lietuvos banko ginčą dėl anksčiau ABC Projektams išduotos mokėjimo įstaigos licencijos panaikinimo.

Nustatyta, kad 2016 m. spalio 13 d. ABC Projektai gavo iš Lietuvos banko licenciją teikti mokėjimo paslaugas. 2020 m. balandžio 16 d. Lietuvos bankas panaikino šią licenciją, remdamasis, be kita ko, tuo, kad ABC Projektai leido elektroninius pinigus, neturėdama tokių pinigų leidėjo statuso, ir taip pažeidė Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo 5 straipsnį. Lietuvos bankas teigė, kad ABC Projektai klientų lėšas laikė ilgiau, negu tai reikalinga mokėjimo operacijoms atlikti. Jis nusprendė, kad iš klientų gautų lėšų pervedimas į sąskaitas, skirtas gautiems mokėjimams be konkrečios paskirties, ir jų saugojimas kelias dienas ar kartais kelis mėnesius, nepervedant lėšų į šių mokėjimų gavėjų sąskaitas, faktiškai yra elektroninių pinigų leidimas.

Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, nagrinėjusiam pareiškėjo ABC Projektai apeliacinį skundą, kilo klausimų dėl Europos Sąjungos teisės aiškinimo mokėjimo paslaugų ir elektroninių pinigų leidimo klausimais.

Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 punktas ir Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punktas turi būti aiškinami taip, kad mokėjimo įstaigos veikla, kurią sudaro lėšų iš mokėjimo paslaugos vartotojo gavimas, kai nedelsiant kartu su šiomis lėšomis nepateikiamas mokėjimo nurodymas ir dėl to jos lieka mokėjimo sąskaitoje, kaip ji apibrėžta Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 12 punkte, kurią tvarko ši įstaiga, yra šios mokėjimo įstaigos teikiama mokėjimo paslauga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 punktą, ar elektroninių pinigų leidimo operacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punktą.

Teisingumo Teismo vertinimas

¹⁸ 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB.

¹⁹ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/110/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti Direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB.

Dėl „mokėjimo paslaugos“ reikšmės Direktyvos 2015/2366 prasme ir jos atskyrimo nuo elektroninių pinigų leidimo

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 punkte sąvoka „mokėjimo paslauga“ apibrėžta kaip viena ar daugiau šios direktyvos I priede nurodytų rūšių verslo veikla. Pagal šį priedą ši veikla apima, be kita ko, paslaugas, kuriomis sudaromos sąlygos grynuosius pinigus įmokėti į mokėjimo sąskaitą ir iš jos išimti, ir visas su mokėjimo sąskaitos tvarkymu susijusias operacijas, mokėjimo operacijų vykdymą, įskaitant atvejus, kai mokėjimo paslaugų vartotojui lėšos suteiktos pagal kredito liniją, konkrečiai kalbant, tiesioginio debeto operacijų vykdymą, įskaitant vienkartinės tiesioginio debeto operacijas, mokėjimo operacijų vykdymą naudojantis mokėjimo kortele arba panašiu įrenginiu ir kredito pervedimų vykdymą, įskaitant periodinio mokėjimo nurodymus.

Pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 5 punktą mokėjimo operacija – tai mokėtojo ar jo vardu arba gavėjo inicijuotas lėšų įmokėjimo, pervedimo arba išėmimo veiksmas, nesvarbu, kokie yra mokėtojo ir gavėjo vienas kitam prisiimti įsipareigojimai.

Iš to matyti, kad kai mokėjimo paslaugų vartotojas suteikia mokėjimo įstaigai lėšų ir šios lėšos įskaitomos į mokėjimo sąskaitą, kurią ši įstaiga turi šio vartotojo vardu, šios operacijos iš esmės turi būti laikomos operacija, susijusia su mokėjimo sąskaitos tvarkymu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 12 punktą, taigi ir mokėjimo paslaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 3 punktą, dalimi.

Taigi šios operacijos negali prarasti tokio kvalifikavimo vien dėl to, kad kartu su lėšomis, gautomis į minėtą mokėjimo sąskaitą, tą pačią ar kitą darbo dieną nepateiktas mokėjimo nurodymas.

Padaryta išvada, kad, siekiant išvengti lėšų gavimo veiksmų perkvalifikavimo į indėlių ar kitų gražintinių lėšų gavimo veiklą, pagal Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 12 dalį sąskaitos, į kurias šios lėšos pervedamos, turi būti naudojamos tik mokėjimo operacijoms atlikti.

Kalbant apie galimą operacijų perkvalifikavimą į elektroninių pinigų emisijas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punktą, pirmiausia reikia priminti, kad sąvoka „elektroniniai pinigai“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apibrėžiama kaip leidėjui pateikiamu reikalavimu išreikšta elektroninėse, įskaitant magnetines, laikmenose saugoma pinigine vertė, kuri išleidžiama gavus lėšas, skirta mokėjimo operacijoms atlikti ir priimama fizinių arba juridinių asmenų, neskaitant elektroninių pinigų leidėjo. Be to, atsižvelgiant į bendrą draudimą šiuo klausimu, įtvirtintą šios direktyvos 10 straipsnyje, mokėjimo įstaigoms neleidžiama leisti elektroninių pinigų.

Nors įrašymas į mokėjimo sąskaitą taip pat yra pinigine verte išreikštas reikalavimas atitinkamai įstaigai jos paslaugų vartotojo atžvilgiu, pateiktas gavus lėšų, iš šios Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punkte pateiktos elektroninių pinigų apibrėžties matyti, kad elektroninių pinigų išleidimas skiriasi nuo paprasto įrašymo į mokėjimo sąskaitą, nes, be kita ko, prieš panaudojami tokiam mokėjimui jie turi būti „saugomi“ elektronine forma, o tai reiškia, kad jie turi būti prieš tai išleisti, t. y. paversti piniginiu turtu, atskiru nuo pervedamų lėšų, ir kad jų, kaip mokėjimo priemonės, naudojimui turi pritarti kitas fizinis ar juridinis asmuo, nei elektroninių pinigų leidėjas.

Tam, kad veikla būtų priskiriama prie „elektroninių pinigų“ leidimo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 punktą, bent jau būtina, kad būtų sudaryta sutartis tarp vartotojo ir elektroninių pinigų leidėjo, pagal kurią šios šalys aiškiai susitaria, kad šis leidėjas išleis atskirą piniginį turtą, lygu naudotojo sumokėtų pinigų piniginei vertei. Vis dėlto lėšų pervedimas ir laikymas mokėjimo sąskaitoje, nedelsiant nenurodant atlikti šių lėšų vertės dydžio mokėjimo operacijų, nereiškia, kad mokėjimo paslaugos vartotojas davė aiškų ar netiesioginį sutikimą leisti elektroninius pinigus.

Iš bylos medžiagos nebuvo matyti, kad ABC Projektai kai kurias gautas lėšas pakeitė į elektroninę, įskaitant magnetinę, formą laikomus pinigus, kuriuos galėtų naudoti juos savanoriškai priimančių klientų tinklas. Priešingai, iš visos informacijos buvo matyti, kad lėšos buvo laikomos mokėjimo sąskaitose ir naudojamos tik atitinkamų vartotojų mokėjimo nurodymams vykdyti.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad darant prielaidą, jog ABC Projektai nesilaikė kai kurių teisės aktuose nustatytų reikalavimų, taikomų vykdant mokėjimo nurodymus, arba pažeidė sutartines nuostatas, taikytas pagrindinėje byloje minimos mokėjimo sąskaitos tvarkymui, tai nebūtinai reikštų šios paslaugų teikėjos vykdomas operacijas, t. y. elektroninių pinigų emisijas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punktą.

Teisingumo Teismas išaiškino, kad Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 punktą ir Direktyvos 2009/110/EB 2 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinami taip, kad mokėjimo įstaigos veikla, kurią sudaro lėšų iš mokėjimo paslaugos vartotojo gavimas, kai nedelsiant kartu su šiomis lėšomis nepateikiamas mokėjimo nurodymas ir dėl to jos lieka mokėjimo sąskaitoje, kaip ji apibrėžta Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 12 punkte, kurią tvarko ši įstaiga, yra šios mokėjimo įstaigos teikiama mokėjimo paslauga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2015/2366 4 straipsnio 3 punktą, o ne elektroninių pinigų leidimo operacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/110 2 straipsnio 2 punktą.

[Prieiga internete](#)

2024 m. balandžio 18 d. sprendimas byloje *Citadeles nekustamie įpašumi, C-22/23*

Finansų sistemos naudojimo pinigams plauti ar teroristams finansuoti prevencija – Direktyva (ES) 2015/849²⁰ – Taikymo sritis – Įpareigotasis subjektas – 3 straipsnio 7 dalies c punktas – Sąvoka „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“ – Registruotos buveinės suteikimas – Nekilnojamojo turto savininkas, sudaręs nuomos sutartis su juridiniais asmenimis – Šių juridinių asmenų buveinės įregistravimas šiame nekilnojamojo turto objekte

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant „*Citadeles nekustamie įpašumi*“ SIA (toliau – *Citadele*) ir *Valsts ieņēmumu dienests* (Valstybės mokesčių administratorius, Latvija, toliau – *VID*) ginčą dėl *Citadele* skirtos baudos už nacionalinių nuostatų, susijusių su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija, pažeidimus. *Citadele* yra komercinė bendrovė, kurios veikla apima, be kita ko, nuosavo nekilnojamojo turto pirkimą ir pardavimą bei šio turto nuomą ir valdymą. *VID* atliko jos patikrinimą kovos su pinigų plovimu srityje ir patikrinimo ataskaitoje nurodė, kad *Citadele*, nuomojanti jai priklausančiame pastate esančias patalpas juridiniams asmenims ir juridiniams vienetams, įregistravusiems buveinę tose patalpose, turi būti laikoma vykdančia „juridinio vieneto arba juridinio asmens steigimo ir veiklos užtikrinimo paslaugų teikėjo“ veiklą, kaip tai suprantama pagal Latvijos Pinigų plovimo ir terorizmo bei ginklų platinimo finansavimo prevencijos įstatymą (toliau – *Prevencijos įstatymas*). Kadangi *Citadele* nepranešė apie šią veiklą *VID* ir atitinkamai nevykdė dėl tokios veiklos kylančių pareigų pagal *Prevencijos įstatymą*, jai skirta bauda.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs *Administratīvā rajona tiesa* (Apylinkės administracinis teismas) nurodė, kad *Prevencijos įstatyme* pateikta sąvokos „juridinio vieneto arba juridinio asmens steigimo ir veiklos užtikrinimo paslaugų teikėjas“ apibrėžtis atitinka Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkte esančią sąvokos „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“ apibrėžtį. Tačiau nei šioje, nei jokiaje kitoje Direktyvos 2015/849 nuostatoje nepatikslinta, ar minėta sąvoka turi būti aiškinama taip, kad tai yra konkreti paslauga, kuri neišplaukia iš sandorio, kurį sudaro nuosavo nekilnojamojo turto nuoma, ar kuri nėra susijusi su tokiu sandoriu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suabejojo, ar Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktis turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“ apima nuomojamo nekilnojamojo turto savininką, kai su jo sutikimu nuomininkas to turto adresu įregistruoja savo buveinę ir vykdo sandorius.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl sąvokos „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktį, aiškinimo

²⁰ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagrindinis Direktyvos 2015/849 tikslas, kaip matyti iš jos pavadinimo ir 1 straipsnio 1 ir 2 dalių, yra finansų sistemos naudojimo pinigams plauti ir teroristams finansuoti prevencija. Direktyvos 2015/849 2 straipsnyje išvardyti subjektai, kuriems dėl jų dalyvavimo vykdant finansinį sandorį ar veiklą taikoma ši direktyva. Remiantis šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies 3 punkto c papunkčiu, ji taikoma, be kita ko, patikos ir bendrovių paslaugų teikėjams, kurie nepatenka į 2 straipsnio 1 dalies 3 punkto a arba b papunkčio taikymo sritį.

Pagal Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktį „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“ – tai bet kuris asmuo, kuris suteikia „registruotą buveinę, verslo adresą, korespondencijos ar administracinį adresą ir kitas su tuo susijusias paslaugas bendrovei, partnerystės subjektui arba bet kokiam kitam juridiniam asmeniui ar juridiniam vienetui“, ir tokios paslaugos turi būti teikiamos verslo tikslais ir trečiosioms šalims. Tačiau Direktyvoje 2015/849 nėra apibrėžta paslauga, kurią sudaro „registruotos buveinės, verslo adreso, korespondencijos ar administracinio adreso“ suteikimas, kaip nurodyta šioje nuostatoje.

Sąvoka „registruota buveinė“ paprastai reiškia juridinio asmens buveinę, nustatytą įstatuose ar kitame lygiavėčiame dokumente. Kadangi nustatant registruotą buveinę reikia nurodyti ne tik vietovę, bet ir tikslų adresą, toks registruotos buveinės nurodymas reiškia, kad suteikiamas kontaktinis punktas profesiniais ar administraciniais tikslais, kaip antai verslo adresas, korespondencijos ar administracinis adresas, kuris visų pirma gali būti naudojamas korespondencijai pristatyti. Taigi, „registruotos buveinės, verslo adreso, korespondencijos ar administracinio adreso“ suteikimo paslauga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktį, reiškia tokio kontaktinio punkto suteikimą ir skiriasi nuo paslaugos, kurią sudaro paprasta nekilnojamojo turto nuoma.

Teisingumo Teismas nurodė, kad jungtuko „ir“ vartojimas Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunkčio formuluotėje, kurioje daroma nuoroda į „kitų susijusių paslaugų“ teikimą, patvirtina aiškinimą, pagal kurį vien suteikti nekilnojamojį turtą, net jei jis naudojamas siekiant turėti „registruotą buveinę, verslo adresą, korespondencijos ar administracinį adresą“, nepakanka, kad nuomotojas būtų laikomas „patikos arba bendrovių paslaugų teikėju“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Be to, vien aplinkybė, kad nuomotojas nuomos sutartyje sutinka, jog nuomininkas gali įregistruoti savo buveinę atitinkamame nekilnojamojo turto objekte, negali būti laikoma „susijusia paslauga“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą.

Direktyva 2015/849, remiantis jos 2 straipsnio 1 dalies 3 punkto c papunkčiu, taikoma, be kita ko, patikos ir bendrovių paslaugų teikėjams kaip įpareigotiesiems subjektams. Kaip matyti iš Direktyvos 2015/849 2 straipsnio 1 dalies 3 punkto b papunkčio i papapunkčio ir d papunkčio, prie įpareigotųjų subjektų taip pat priskiriami notariai ir kiti nepriklausomi teisininkai, kai jie dalyvauja nekilnojamojo turto sandoryje arba rengiant ar vykdant sandorius kliento naudai dėl nekilnojamojo turto ar verslo subjektų pirkimo ir pardavimo, taip pat nekilnojamojo turto agentai, be kita ko, veikiantys kaip tarpininkai išnuomojant nekilnojamojį turtą. Vis dėlto, kitaip nei pastarųjų rūšių įpareigotųjų subjektų atveju, Direktyvoje 2015/849 „patikos ir bendrovių paslaugų teikėjo“ statusas nesiejamas su nekilnojamojo turto sandoriais. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas nei apskritai, nei tam tikromis sąlygomis nepriskyrė nekilnojamojo turto nuomotojų prie šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodytų įpareigotųjų subjektų. „Patikos ir bendrovių paslaugų teikėjo“ teikiamos kitos paslaugos, išvardytos Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto a–e papunkčiuose, taip pat nėra susijusios su nekilnojamojo turto sandoriais.

Kita vertus, Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvoje 2015/849 numatytas tik minimalus suderinimas, nes jos 5 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama priimti arba palikti galioti griežtesnes nuostatas, jei tomis nuostatomis siekiama stiprinti kovą su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, laikantis Sąjungos teisės ribų. Be to, pagal Direktyvos 2015/849 4 straipsnio 1 dalį valstybės narės turi užtikrinti, kad, laikantis rizika grindžiamo požiūrio, šios direktyvos taikymo sritis visiškai arba iš dalies apimtų ne tik šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodytus įpareigotuosius subjektus, bet ir kitas profesijas bei kitų kategorijų įmones, kurių veikla ypač gali būti naudojama pinigų plovimo ar teroristų finansavimo tikslais. Tačiau iš Teisingumo Teismo turimos informacijos nebuvo matyti, kad dėl savininkų, išnuomojančių nekilnojamojį turtą, kurio adresu nuomininkai, gavę tų savininkų sutikimą, įregistruoja buveinę ir vykdo sandorius, Latvijos teisės aktų leidėjas būtų priėmęs griežtesnes nuostatas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2015/849 5 straipsnį, ir išplėtęs šios direktyvos taikymo sritį, remdamasis jos 4 straipsnio 1 dalimi. Tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatavo, jog Direktivos 2015/849 3 straipsnio 7 punkto c papunktis turi būti aiškinamas taip, kad nuomojamo nekilnojamojo turto savininkas, su kurio sutikimu nuomininkas to turto adresu įregistruoja savo buveinę ir vykdo sandorius, vien dėl šios aplinkybės nepatenka į sąvoką „patikos arba bendrovių paslaugų teikėjas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą.

[Prieiga internete](#)

ELEKTRONINIS PARAŠAS

2024 m. vasario 29 d. sprendimas byloje *V. B. Trade, C-466/22*

Vidaus rinka – Elektroninė atpažintis ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugos – Reglamentas (ES) Nr. 910/2014²¹ – 25 straipsnis – Elektroniniai parašai – Teisinė galia ir įrodomoji vertė teismo procese – Sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnio 1 dalies išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Bulgarijoje įsteigtos bendrovės *Veliko Tirnova* skundų ir mokesčių bei socialinio draudimo praktikos direktijos direktoriaus ginčą dėl pranešimo apie pelno mokesčio perskaičiavimą.

Dėl pareiškėjos pagrindinėje byloje *V. B. Trade* 2021 m. sausio 13 d. buvo išduotas pranešimas apie pelno mokesčio perskaičiavimą, kuriuo ji įpareigota sumokėti atitinkamas sumas pelno mokesčio ir palūkanų. Šį pranešimą apie mokesčio perskaičiavimą išdavė kompetentingas mokesčių administratorius po mokestinio patikrinimo procedūros, kurią šis administratorius nurodė atlikti 2020 m. birželio 24 d. sprendimu, iš dalies pakeistu vėlesniais sprendimais, ir kurią atlikus buvo parengta patikrinimo ataskaita. Visi per šią mokestinio patikrinimo procedūrą mokesčių administratoriaus parengti aktai buvo elektroniniai dokumentai, pasirašyti kvalifikuotais elektroniniais parašais.

2021 m. gegužės 17 d. sprendimu direktorius patvirtino 2021 m. sausio 13 d. pranešimą apie mokesčio perskaičiavimą. Pareiškėja apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam Bulgarijos *Veliko Tirnova* administraciniam teismui. Skunde pareiškėja ginčijo išduotų elektroninių dokumentų galiojimą ir teigė, kad jie nebuvo tinkamai pasirašyti kvalifikuotu elektroniniu parašu.

Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybių narių teismai privalo pripažinti, kad jeigu įvykdomos šio reglamento 3 straipsnio 12 punkto sąlygos, kvalifikuoto elektroninio parašo buvimas ir deklaruojama autorystė turi būti laikomi neginčijamai įrodytais, o gal šie teismai privalo pripažinti, kad šis parašas turi įrodomąją galią tik tiek, kiek tai atitinka atitinkamoje nacionalinėje teisėje rašytiniam parašui nustatytas ribas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl kvalifikuotam elektroniniam parašui keliamų reikalavimų ir jo įrodomosios galios

Teisingumo Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 910/2014 3 straipsnio 12 punkte nustatyti trys kumuliaciniai reikalavimai tam, kad elektroninį parašą būtų galima laikyti „kvalifikuotu elektroniniu parašu“. Pirma, parašas turi būti „pažangusis elektroninis parašas“, kuris pagal šio reglamento 3 straipsnio 11 punktą turi atitikti jo 26 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Antra, parašas turi būti sukurtas naudojant „kvalifikuotą elektroninio parašo kūrimo įtaisą“, kuris pagal minėto reglamento 3 straipsnio 23 punktą turi atitikti to paties reglamento II priede nustatytus reikalavimus. Trečia, parašas turi būti patvirtintas „kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatu“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 910/2014 3 straipsnio 15 punktą, t. y. „kvalifikuoto patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjo“ išduotu

²¹ 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB.

sertifikatu, atitinkančiu šio reglamento I priede nustatytus reikalavimus (2022 m. spalio 20 d. sprendimo *Ekofrukt, C-362/21*, EU:C:2022:815, 43 punktas).

Be to, pagal Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnio 1 dalį nacionaliniams teismams nedraudžiama pripažinti elektroninių parašų negaliojančiais, bet nustatomas bendrasis principas, pagal kurį minėtiems teismams draudžiama teismo procesuose atsisakyti pripažinti elektroninių parašų teisinę galią ir įrodomąją vertę vien dėl to, kad šie parašai yra elektroninės formos.

Galiausiai, nacionalinėje teisėje turi būti apibrėžta elektroninių parašų teisinė galia. Vienintelė išimtis šiuo klausimu yra šio reglamento 25 straipsnio 2 dalyje numatytas reikalavimas, pagal kurį kvalifikuoto elektroninio parašo teisinė galia turi būti lygiavertė rašytiniam parašui, taigi ši nuostata tik kvalifikuotam elektroniniam parašui sukuria „prilyginimo“ rašytiniam parašui prezumpciją.

Nacionalinėje teisėje turi būti apibrėžtos elektroninių parašų, įskaitant kvalifikuotus elektrinius parašus, teisinės pasekmės su sąlyga, kad bus laikomasi kvalifikuoto elektroninio parašo prilyginimo rašytiniam parašui, kaip numatyta Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnio 2 dalyje.

Nors iš Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnio matyti, kad kvalifikuoto elektroninio parašo buvimas ir deklaruojama autorystė laikytini nustatytais įrodžius, kad nagrinėjamas parašas atitinka šio reglamento 3 straipsnio 12 punkte numatytas sąlygas, vis dėlto nėra jokios priežasties kvalifikuotam elektroniniam parašui taikyti palankesnę režimą nei nustatytasis rašytiniam parašui, nes pagal minėto reglamento 25 straipsnio valstybių narių teismams griežtai draudžiama naudotis jų teisinėse sistemose numatytais procesiniais priemonėmis siekiant atsisakyti pripažinti kvalifikuoto elektroninio parašo įrodomąją galią, kaip tai suprantama pagal minėtą reglamentą.

Todėl, jeigu ir tiek, kiek nacionalinėje teisėje numatyta galimybė ginčyti rašytinio parašo įrodomąją galią, tokia galimybė taip pat turi būti suteikta kvalifikuoto elektroninio parašo atveju.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad per nacionalinės teisės aktuose numatytą dokumento pripažinimo suklastotą procedūrą gali būti atsisakyta pripažinti kvalifikuoto elektroninio parašo įrodomąją galią, tačiau su sąlyga, kad šiuose teisės aktuose numatyta identiška rašytinio parašo ir kvalifikuoto elektroninio parašo ginčijimo procedūra.

Teisingumo Teismas išaiškino, kad Reglamento Nr. 910/2014 25 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jeigu įvykdytos šio reglamento 3 straipsnio 12 punkto sąlygos, valstybių narių teismai privalo pripažinti kvalifikuoto elektroninio parašo įrodomąją galią, lygiavertę rašytinio parašo įrodomajai galiai, kokios dėl šio rašytinio parašo nustatyta atitinkamoje nacionalinėje teisės nuostatoje.

[Prieiga internete](#)

TEISĖ KREIPTIS Į TEISMĄ

2024 m. sausio 11 d. sprendimas byloje *Societatea Civilă Profesională de Avocați Ploeanu & Ionescu, C-252/22*

Aplinka – Orhuso konvencija²² – 9 straipsnio 3–5 dalys – Teisė kreiptis į teismą – Advokatų profesinė bendrija – Teisinės gynybos priemonės administraciniais aktams užginčyti – Priimtinumas – Nacionalinėje teisėje numatytos sąlygos – Situacija, kai nepažeistos teisės ir teisėti interesai – Ne pernelyg brangus teismo procesas – Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas – Kriterijai

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Orhuso konvencijos 2 straipsnio 4 dalies ir 9 straipsnio 3–5 dalių išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD*, pagal Rumunijos teisę įsteigtos advokatų profesinės bendrijos (toliau – *AB & CD*), ir įvairių viešųjų subjektų ginčą dėl jų priimtų administracinių aktų, susijusių su Požoritosa (Rumunija) sąvartyno statyba, t. y. žemės naudojimo plano ir statybos leidimo, teisėtumo.

²² 1998 m. birželio 25 d. Orhuse pasirašyta Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB.

2018 m. spalio mėn. Rumunijos Klužo apygardos teismui pareikštu ieškiniu advokatų profesinė bendrija *AB & CD* prašė panaikinti įvairius Rumunijos valdžios institucijų priimtus administracinius aktus, susijusius su Požoritos sąvartyno statyba, t. y. žemės naudojimo planą ir statybos leidimą.

2019 m. vasario 7 d. sprendimu Klužo apygardos teismas patenkino du nepriimtinumų grindžiamus prieštaravimus, motyvuodamas tuo, kad *AB & CD* nepagrindė, jog turi *locus standi* ir yra suinteresuota kreiptis į teismą. Iš Administracinės teisės įstatymo buvo matyti, kad apeliante gali remtis viešuoju interesu tik subsidiariai, kai šio intereso pažeidimas yra subjektinės teisės arba teisėto privataus intereso pažeidimo pasekmė. *AB & CD*, kaip advokatų profesinė bendrija, nenurodė jokio teisėto privataus intereso pažeidimo.

AB & CD pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo abejonių dėl to, ar aplinkosaugos byloje reikalavimas *AB & CD* įrodyti, kad ji turi *locus standi* (kad *AB & CD* privalėjo pagrįsti teisėtą privatų interesą arba tai, kad susiklostė tiesiogiai su jos veiklos tikslu susijusi teisinė padėtis, ir taip įrodyti, kad ginčijami administraciniai aktai darė jai poveikį), gali būti laikomas atitinkančiu Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalį.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekė išsiaiškinti, ar Rumunijos teisės normos atitinka Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalyje numatytą reikalavimą, kad teismo procesas aplinkosaugos srityje nebūtų pernelyg brangus.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies aiškinimo kaip nedraudžiančios teisės subjekto, kuris nėra nevyriausybinė aplinkosaugos organizacija, pripažinti turinčiu locus standi tik privataus intereso pažeidimo atveju

Dėl klausimo, ar Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisės subjektas, kuris nėra nevyriausybinė aplinkosaugos organizacija, pripažįstamas turinčiu *locus standi* dėl jam neskirto administracinio akto tik jeigu remiasi tuo, kad pažeistas teisėtas privatus interesas arba nepaisyta suinteresuotumo dėl teisinės padėties, tiesiogiai susijusios su jo veiklos tikslu, Teisingumo Teismas nurodė, kad:

pirma, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal pačią Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalį kriterijai, kuriuos valstybės narės gali numatyti savo nacionalinėje teisėje, susiję su teisės apskūsti turėtojų rato nustatymu, o ne su skundu, kiek jis paduotas dėl nacionalinės aplinkos teisės nuostatų pažeidimo, dalyko nustatymu (šiuo klausimu žr. 2022 m. lapkričio 8 d. sprendimo *Deutsche Umwelthilfe, C-873/19*, EU:C:2022:857, 64 punktą);

antra, nėra pagrindo teigti, kad pagal šią sąlygą tam tikroms visuomenės narių „kategorijoms“ nesuteikta jokios teisės apskūsti. Atvirkščiai, būtinybė pagrįsti teisėtą privatų interesą lemia tik tai, kad asmenų, neturinčių konkretaus ryšio su administraciniu aktu, kurį jie nori ginčyti, ieškiniai yra nepriimtini. Taigi Rumunijos įstatymų leidėjas atsisakė nustatyti *actio popularis*, nepagrįstai nesuvaržydamas teisės kreiptis į teismą;

trečia, teisėto privataus intereso pagrindimo sąlyga netaikytina pagal Rumunijos teisę pripažintoms aplinkos apsaugos asociacijoms. Jos gali ginti viešąjį interesą, neprivalėdamos įrodyti, kad buvo konkrečiai paveiktos.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas išaiškino, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisės subjektas, kuris nėra nevyriausybinė aplinkosaugos organizacija, pripažįstamas turinčiu locus standi dėl jam neskirto administracinio akto tik jeigu remiasi tuo, kad pažeistas teisėtas privatus interesas arba nepaisyta suinteresuotumo dėl teisinės padėties, tiesiogiai susijusios su jo veiklos tikslu.

Dėl Orhuso konvencijoje numatyto reikalavimo, kad tam tikras teismo procesas nebūtų pernelyg brangus

Dėl klausimo, ar Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 ir 5 dalys, siejamos su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamos taip, kad siekdamas užtikrinti reikalavimo, kad teismo procesas nebūtų pernelyg

brangus, laikymąsi teismas, priimantis sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš aplinkosaugos bylą pralaimėjusios šalies, turi atsižvelgti į šios šalies interesus ir bendrąjį aplinkos apsaugos interesą, Teisingumo Teismas nurodė, kad Orhuso konvencijoje numatytas reikalavimas, kad tam tikras teismo procesas nebūtų pernelyg brangus, turi būti laikomas taikomu tokiam procesui, koks yra pagrindinėje byloje, nes jame, remiantis nacionaline aplinkos teise, siekiama užginčyti žemės naudojimo planą ir statybos leidimą.

Priminta, kad siekdamas užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą tuo atveju, jeigu nagrinėjamas nacionalinės aplinkos teisės aktų taikymas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi aiškinti nacionalinę proceso teisę taip, kad ji kuo labiau atitiktų Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalyje nustatytą tikslą tam, kad teismo procesas nebūtų pernelyg brangus (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 8 d. sprendimo *Lesoochránske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, 50 punktą ir 2018 m. kovo 15 d. sprendimo *North East Pylon Pressure Campaign ir Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, 57 punktą).

Atsižvelgiant į plačią valstybių narių diskreciją, kurią jos turi įgyvendindamos Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalį, to, kad nacionalinės teisės aktuose nėra išsamiai nustatytų aplinkosaugos bylose patiriamų išlaidų, negalima laikyti savaimė nesuderinamu su ne pernelyg brangaus proceso taisykle.

Teisingumo Teismas išaiškino, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 ir 5 dalys, siejamos su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamos taip, kad siekdamas užtikrinti reikalavimo, kad teismo procesas nebūtų pernelyg brangus, laikymąsi teismas, priimantis sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš aplinkosaugos bylą pralaimėjusios šalies, turi atsižvelgti į visas bylos aplinkybes, tarp jų – šios šalies interesus ir bendrąjį aplinkos apsaugos interesą.

[Prieiga internete](#)